Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эи Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-hээ гарана | № 240 (13729) | 1974 оной октябриин 12, суббото | Сэн 2 мүнгэн

ГҮҮЕХЭ ...КТЯБРИИН ...ҮНДЭЛЭЛДЭ

...УРБАН ҺАРААР

...нгын совхозой түбэй ...hаалишад 2484 цент... гүрэндэ тушаажа. ...тэ түсэб бүри сен... ...брада дүүргэhэн ту... ...эдүүлhэн юм. Энэ ...бэрхэ коллектив hү ...жэлэйнгээ түсэб Агуу... ...ябриин hайндэрэй ур... ...дүүргэхэ зорилготой ...фермые даагша Рыг... Шагдаров hаалиша... ...да горитой хүдэлмэ... ...лжа шадаа гэжэ эндэ ...мдэглэхэ шухала.

...элэлэй Тэмдэг» ор... ...hаалишад Цырма Чи... ...юhэ hарын туршада ...алжа байhан үнеэн ... 2213 килограмм ...а, ажахы соогоо ту... ...жэлэйнгээ түсэб ... hү hаалиин түбэй ... 9 hаалишад ажал... ...үй дүршэлтэй hаали... ...рен-Дулма Гатапова, ...нда Жалсанова, ... Гашинова, Долгор... ...нзенова гэгшэд hү ...жэлэйнгээ түсэб бол... зорhоонь урид дүүргээ.

Малай үбэлжэлгэ хаа хаанагүй эхилбэ. Эндэхи малшад энэ харюусалгатай хаhадаа эрхим бэлэдхэлтэй орожо шадаа Тэжээл буйлуулдаг цех таhалгаряагүй хүдэлгэгдэнэ. Мэргэжэлтэдэй табиhан рационой ёhоор үнеэдээ hайнаар эдеэлүүлжэ, үбэлжэлгынгшье үедэ ехэ hү hаажа абаха зорилго эндэхид урдаа табинхай.

Энэ фермын hаалишад өөhэдынгөө хүсөөр үбhэ, тэжээлээ бэлэдхэжэ абадаг заншалтай юм. Һаалишад үнеэдтээ 3 мянган центнер үбhэ сабшажа абаха түсэбтэй байбал, энэнээ 644 центнерээр үлүүлээ. Үбhэ тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэрине фермые даагша Рыгзенбал Шагдаров эмхи гуримтайгаар ябуулаа. Хүсэд хүрэхэ үбhэ тэжээл эндэ бии. Һаалишад урдаа табиhан зорилгонуудаа бодото дээрэнь дүүргэхэ арга боломжотой.

Л. ГОМБОЕВ.

...МЯНГАН МЕТРЭЭР ҮЛҮҮЛЭГДЭЭ

...-Үдын нарин сэмбын ...дай коллектив байг... ... даабари декабриин ...ргэжэ, түсэбhөө га... ...0 тонно ноoho сэбэр... ...0 мянган метр бүд нэ... ...hэн социалис уялга ...юм. Энэ хараа зорилгоёо ...дэрэнь бэелүүлхын ту... ...инадаймнай хүдэлмэ... ...эхэн оролдолго үүсхэл ... Халаанай даабари ... дүүргэгшэдэй тоо ...шорно. Байгша оной ...рын дүн гаргаад үзэ... ...самаар байба. Хараа... ... түсэбhөө гадуур ...онно ноohон сэбэрлэг...дэжэ, 40 мянган метр бүд нэхэгдэhэн байна. Продукци худалдаха даабари 13 миллион 943 мянган түхэригөөр үлүүлэн дүүргэгдээ.

Комбинадаймнай коллектив туйлаhан амжалтаяа бүри арьбадхажа, hайн шанартай продукци үшөө ехээр үйлэдбэрилэн гаргаха гэhэн хүсэл эрмэлзэлтэйгээр ажаллажа байна.

М. ШУРЫГИНА,
Улаан-Үдын нарин сэмбын комбинадэй түсэблэлгын таhагай начальник.

...РҮҮЛЖЭ ЯБАҺААР

...-бетон хэрэгсэлнүүдые ...гаар, ехээр гаргажа, ...шадай эрилтые хүсэд ... түлөө манай «Бур...етон» нэгэдэлэй кол... ...hала оролдоно. Оло... ...мэришэд энэ хүсэл ... бэелүүлжэ шада... 3-дахи филиалай кол... ...йгша оной эхинhээ ...лтатайгаар хүдэлнэ. ...родукциингаа шана...элүүлхэ талаар яhа... ...рэ дүн туйлаба. 80, ... айлай ороха гэрнүү... ...ри табиха блогуудые ...ээр бүтээн гаргана. ... оной юhэ hарын ... гадуур 566 кубометр түмэр-бетон хэрэгсэлнүүдые гаргаа. Ажалай сагые зүбөөр хэрэглэжэ, онhон техникэеэ бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаhан дээрэhээ ажалайнгаа бүтээсые 1,5 процентээр дээшэлүүлhэн юм. Продукци худалдаха даабари 58 мянган түхэригөөр үлүүлэн дүүргэгдээ. 3-дахи филиалай коллектив энэ хэбээрээ хүдэлжэ байгаа hаа, барилгын материал үшөөл ехээр гаргажа, дүрбэдэхи тодорхойлхы жэлдэ абаhан уялгаяа амжалтатайгаар бэелүүлхэ байха.

Н. ЧЕРНЫШЕВА,
«Буржелезобетон» нэгэдэлэй экономист.

...ДЭТЭ НЭРЭДЭЭ ХҮРЭМӨӨР

...гшэ оной аймагай ... Виктор Павлович ... энэ жэлэй таряа ...да 6200 центнерhээ ... ороohо суглуулха ... хамта хүдэлдэг нү...эдүүлhэн юм. Ажа... дүршэлтэй механи... харюусалгатай ха...ытгөө hамган Мария ...атай нэгэ комбайн...дэг заншалтай юм. ... Павлович хэлэhэн ...ото дээрэнь дүүргэ... ехэхэн оролдолго ...эжэ эндэ онсо тэм... шухала. Энэ ажалша ...үлэ байгша ондо 7 ...центнер таряа сохи...байнернуудай дунда ... социалис мүры...римлээ. «Победа» ...үниинэй комбайнер... нэгэн Александр ... Фалилеев 6800 ... таряа суглуулжа, ...hуурида гараа. Ха...лий Павлович Фа...байгша ондо «СК-4» ...араа 6500 центнер ...жо, колхоз соогоо ...

...hайн мэдэхэ дүй ... таряашад эндэ .... Байгша оной та...лгада эндэхи гүр...айнер таба мянга ...нтнер таряа хуряа... Энэ жэлдэ хэр ган ...лоошье hаань, ажа...шад ороohо таряа...уритай hайн урга...а шадаа. Түсэбтэ ...элэй тодорхойлхы, ... жэлдэ эндэхи та... гектар бүриhөө 11 ... ургаса хуряагаа гэ...ли ажахын таряанай ... дээрэ 45 мянган ... ороohо оруулаа. ...орнууд аймаг соо...зан, энэ харюусал...алга дүүргээд, хүр...рэй совхоздо туhа...

...ын ороohо сэбэрлэ...эри тус ажахыда ... үдэрhөө эмхи гу... хоёр халаанда ...а. Ерэхэ жэлэй та...эрэгтэй 11500 ...рэнгын ороohон ...жо, тарилгын ша...эгдөөд. складта ...а. Хүрэнгын ороо... ...эхэ хүдэлмэрие ...оогуудые дааг... ...рей Филиппович ... Глафира Инно... Беляева гэгшэд hайнаар ябуулжа шадаа гэжэ эндэ тэмдэглэхэ шухала. Эдэ нүхэднай таряа сэбэрлэхэ, хатааха онhон түхеэрэлгэнүүдые, хоёр халаанда хүдэлгэжэ тэдэнээ бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаhанай ашаар хүрэнгын ороohо хадагалха ажалаа болзорhоо урид дүүргээ. Ерэхэ жэлдэ таригдаха 7500 центнер нэгэдэхи классай шэнисэ складта хадагалагдаба.

Һайнаар хахалагдаhан паар дээрэhээ ороohо таряанай тогтууритай hайн ургаса абтадаг гэжэ эндэхи таряашад hайн ойлгодог юм. Тиимэhээ намарай паар хахалха хүдэлмэрине hайнаар эмхидхэхэ хэрэгтэ тракторно-таряан ажалай бригадирнууд, ажахын мэргэжэлтэд гол анхаралаа хандуулна. Ажахы 1500 гектарта намарай паар хахалха түсэбтэй байбал, энээнээ 20 гектараар үлүүлжэ шадаа. Намарай паар хахалалгада дүй дүршэлтэй механизаторнууд табигдаа. Жэшээнь, механизаторнууд Валерий Николаевич Фалилеев, Дмитрий Дмитриевич Смолин, Роман Петрович Синицын гэгшэд халаан бүриингөө даабари холо үлүүлжэ, түсэбэй дүүргэлтэдэ нилээд ехэ хубитаяа оруулжа шадаа...

Тариалан дээрэхи hолоомо суглуулха, hүрилхэ, малай фермэнүүдтэ шэрэхэ хүдэлмэри эмхи гуримтайгаар эндэ ябуулагдаа гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Һаянай мэдээгээр тус ажахыда 20 мянган центнер hолоомон суглуулагдажа, hүрилэгдөө. Һолоомо суглуулха ажалда түгэс онhожоруулагдаhан 3 звено ажаллаа. Звено бүридэ 3 трактор, hүри хаяха нэгэ онhон түхеэрэлгэ, нэгэ «КНУ-1» үгтэнхэй. Эдэ звенонууд энэ шухала хүдэлмэреэ ойрын 2—3 үдэрэй туршада сүм дүүргэхэнь.

«Победа» колхозой ажалшад таряа хуряалгаяа эмхи гуримтайгаар ябуулжа шадаhанай ашаар, энэ шухала ажалаа хараалhан болзортоо эрхим hайн шанартайгаар дүүргэбэ. Механизаторнууд онhон техникэеэ ойрын үдэрнүүдтэ заhабарилжа эхилхэнь.

Д. ХУБИТУЕВ,
манай корр.

Бэшүүрэй аймаг.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

РЕСПУБЛИКЫН СОВХОЗУУД БОЛОН КОЛХОЗУУДАЙ ФЕРМЭ, БРИГАДАНУУДАЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЭЙ КОЛЛЕКТИВҮҮДЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Хүдөө ажахын үйлэдбэри хүгжөөлгэдэ ажалай үндэр үрэ дүн туйлаhанайнь түлөө Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха:

Мухар-Шэбэрэй аймагай «Забайкалец» совхозой галуунай фермын хүдэлмэрилэгшэдэй коллективые (даагшань нүхэр **И. Н. Евдокимова**).

Яруунын аймагай Тулдунай совхозой hүнэй фермын хүдэлмэрилэгшэдэй коллективые (даагшань нүхэр **Б. С. Ананин**).

Хяагтын аймагай «Родина» колхозой hүнэй фермын хүдэлмэрилэгшэдэй коллективые (даагшань нүхэр **М. Д. Куранов**).

Прибайкалиин аймагай «Зырянский» совхозой hүнэй фермын хүдэлмэрилэгшэдэй коллективые (даагшань нүхэр **В. М. Корнаков**).

Улаан-Үдын аймагай «Искра» колхозой hүнэй фермын хүдэлмэрилэгшэдэй коллективые (даагшань нүхэр **Л. М. Шитина**).

Зэдын аймагай Оёорой совхозой хониной фермын хүдэлмэрилэгшэдэй коллективые (даагшань нүхэр **Г. Г. Будаев**).

Хяагтын аймагай «Пограничный» совхозой гахайн фермын хүдэлмэрилэгшэдэй коллективые (даагшань нүхэр **Я. И. Лазарев**).

Кабанскын аймагай Оймороой совхозой гахайн фермын хүдэлмэрилэгшэдэй коллективые (даагшань нүхэр **В. А. Серебренников**).

Загарайн аймагай Онохойн совхозой овощ ургуулагшадай звеное (звеньевойнь нүхэр **А. П. Мурзина**).

Мухар-Шэбэрэй аймагай «Искра» колхозой 1-дэхи тракторна бригадые (бригадирынь нүхэр **М. К. Антонов**).

Бэшүүрэй аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхозой 1-дэхи тракторна бригадые (бригадирынь нүхэр **Г. Ф. Горюнов**).

Зэдын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой 1-дэхи тракторна бригадые (бригадирынь нүхэр **И. П. Заболотский**).

Сэлэнгын аймагай Сэлэнгын совхозой хонишодой бригадые (ахалагша хонишоннинь нүхэр **А. М. Акулов**).

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ДУБРОВСКИЙ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1974 оной октябриин 11

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

РЕСПУБЛИКЫН ХҮДӨӨ АЖАХЫН ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДТЭ БУРЯАДАЙ АССР-эй ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭНҮҮДЫЕ ОЛГОХО ТУХАЙ

Хүдөө ажахын талаар габьяатай байhанайнь түлөө хүндэтэ нэрэ зэргэнүүдые олгохо:

Буряадай АССР-эй хүдөө ажахын габьяата механизатор

Антонов Михаил Кузьмичта — Мухар-Шэбэрэй аймагай «Искра» колхозой тракторна бригадын бригадир.

Архипов Виктор Павловичта — Бэшүүрэй аймагай «Победа» колхозой механизатор.

Афанасьев Сергей Минаевичта — Улаан-Үдын аймагай «Искра» колхозой механизатор.

Баясанов Даша Раднаевичта — Хурамхаанай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой механизатор.

Бубеев Чойсорун Жалсановичта — Зэдын аймагай Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой механизатор.

Будаев Дымбрыл Данжаевичта — Захааминай аймагай Ёнгорбойн совхозой механизатор.

Волосатов Александр Фёдоровичто — «Сельхозтехникын» Кабанскын районно нэгэдэлэй механизатор.

Елистратов Александр Карповичта — Хэжэнгын аймагай Чисаанын совхозой тракторно-таряан ажалай бригадын бригадир.

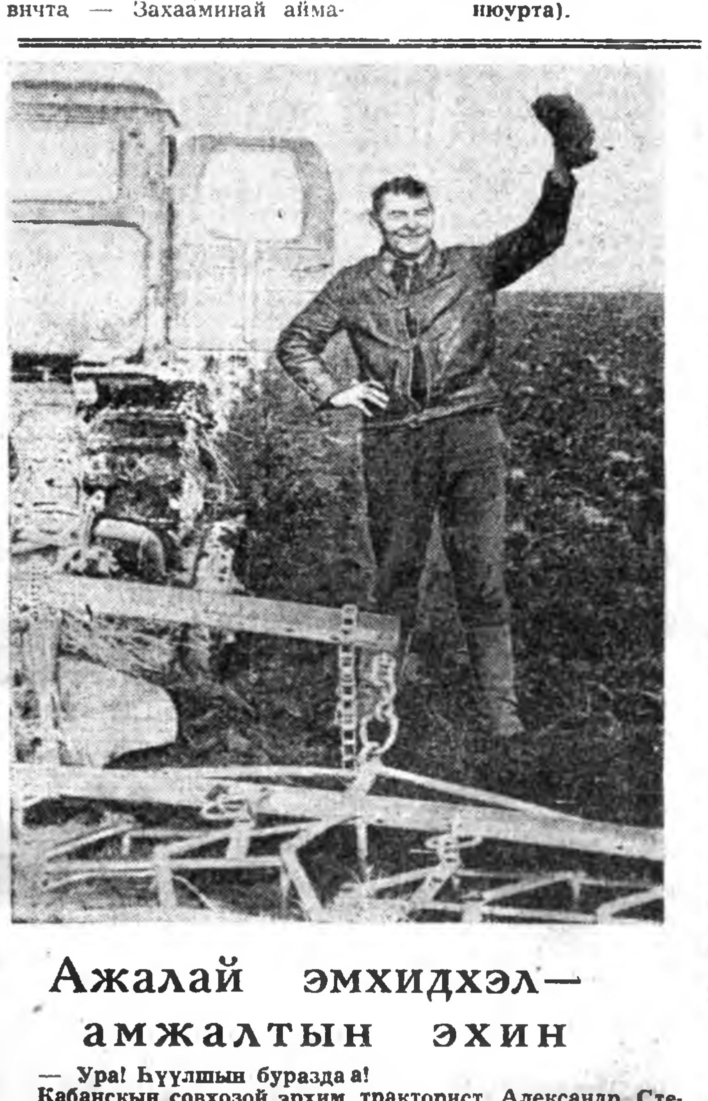
Климов Михаил Дмитриевичтэ — Хяагтын аймагай «Родина» колхозой механизатор.

Михалёв Николай Васильевичта — Улаан-Үдын аймагай «Маяк» колхозой механизатор.

Низамеев Базик Низамеевичтэ — Загарайн аймагай «Гигант» колхозой механизатор.

Петров Панфил Кузьмичта — Бэшүүрэй аймагай XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой механизатор.

(Түгэсхэлынь 3-дахи нюурта).

Ажалай эмхидхэл— амжалтын эхин

— Ура! Һүүлшын буразда а!

Кабанскын совхозой эрхим тракторист Александр Степанович Волковой баярлажа байха үедэ энэ зураг буулгагдаа.

Мүнөө жэлдэ тус совхозой механизаторнууд тарилга хэhэн газараа бүхыдэнь тооной гэхэ гү, али 8 мянга гаран гектар хахалжа, намарай паар бэлдээ.

Кабанскын совхозой ажал, хэрэгүүд тухай манай газетын энэ номерой 2-дохи хуудаhанда бэшэгдэбэ. Түрүү ажахын дүршэлтэй танилсахыетнай хүсэнэбди.

НҮХЭР Л. И. БРЕЖНЕВ КИШИНЕВ ОШОХОЁО МОРДОБО

Молдавиин ССР-эй ба Молдавиин Коммунис партиин байгуулагдаhаар 50 жэлэй ойдо зорюулагдаhан баярай hайндэртэ хабаадахаяа КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев Кишинев ошохоёо октябриин 10-да мордобо.

Нүхэд Ю. В. Андропов, А. А. Гречко, А. А. Громыко, Ф. Д. Кулаков, А. Я. Пельше, А. Н. Шелепин, П. Н. Демичев, В. И. Долгих, И. В. Капитонов, К. Ф. Катушев. КПСС-эй ЦК-гай гэшүүд Г. С. Павлов, К. В. Русаков, Г. Э. Цуканов, Н. А. Щелоков, КПСС-эй Центральна шалгалтын комиссиин гэшүүд А. М. Александров, К. М. Боголюбов гэгшэд Внуковска аэродром дээрэ нүхэр Л. И. Брежневые үдэшөө.

КПСС-эй ЦК-гай гэшүүд — граждан авиациин министр Б. П. Бугаев, КПСС-эй ЦК-гай юрэнхы таhагые даагша К. У. Черненко, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин туhалагша В. А. Голиков нүхэр Л. И. Брежневтэй хамта ошолдобо.

(ТАСС).

КИШИНЕВТО БОЛОҺОН ҮНЭН ЗҮРХЭНЭЙ УУЛЗАЛГАНУУД

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев октябриин 10-да Кишиневто ерэбэ.

Молдавиин Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь И. И. Бодюл, Молдавиин ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. Ф. Ильяшенко, республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ П. А. Паскарь, Молдавиин Компартиин ЦК-гай бюрогой гэшүүд, Молдавиин ССР-эй министрнүүд, хотын олониитын түлөөлэгшэд нүхэр Л. И. Брежневые аэропорт дээрэ халуунаар угтаа.

Молдавиин ССР-эй, Молдавиин Компартиин байгуулагдаhаар 50 жэлэй ойе hайндэрлэлгэдэ хабаадахаяа ерэhэн КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, Украинын Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь В. В. Щербицкий, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, Белоруссиин Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь П. М. Машеров, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, Узбекистанай Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Ш. Р. Рашидов, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй Ленинградска обкомой нэгэдэхи секретарь Г. В. Романов, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ М. С. Соломенцев, Грузиин Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Э. А. Шеварднадзе, Азербайджанай Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Г. А. Алиев, Литвагай Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь П. П. Гришкявичус, Латвиин Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь А. Э. Восс, Киргизэй Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Д. Р. Расулов, Армениин Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь А. Е. Кочинян, Туркменистанай Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь М. Г. Гапуров, Эстониин Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь И. Г. Кэбин, ВЛКСМ-эй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Е. М. Тяжельников, Казахай ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ С. Б. Ниязбеков, Моссоведэй Гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ В. Ф. Промыслов, СССР-эй обороной министрэй орлогшо армиин генерал В. Ф. Толубко гэгшэд нүхэр Л. И. Брежневые угталсаба.

Болгариин Коммунис партиин ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, БКП-гэй Пловдивско окружкомой нэгэдэхи секретарь Дража Вылчева угтагшадай дунда байлсаа.

Национальна хубсаhатай басагад нүхэр Л. И. Брежневтэ баглаа сэсэгүүдые бариба.

Машинануудай кортеж город тээшэ шэглэн ошобо. Ботаника гэжэ шэнэ микрорайондо орохынгоо тэндэ зогсолто хээ. Оргеевскэ районой «50 лет Октября» колхозой фермые даагша Социалис Ажалай Герой Е. Ф. Стружук, «Промстрой» трестын барилгашадай коллективэй бригадир, Социалис Ажалай герой Г. А. Селецкий, Молдавиин ССР-эй Наукануудай академиин академик А. В. Аблов гэгшэд Леонид Ильич Брежневэй hуухан машина худар ошобо. Арадай ёhо заншалаар эдэнэр хүндэтэ айлшандаа хилээмэ, дабhа барhаан байна.

Һайндэрэйхеэр шэмэглэгдэhэн үйлсэ гудамжануудта, талмайнуудта гаража, Кишиневой хэдэн арбаад мянган зон нүхэр Леонид Ильич Брежневые халуунаар амаршалба.

Молдавиин СССР-эй арадай ажахын туйлалта. 50 жэлэй турша соо республикын ажалшадай туйлаhан асари ехэ амжалтануудые эндэ табигдаhан экспонадууд элирхэйлэн харуулна. Молдавиин ССР-эй, Молдавиин Компартиин байгуулагдаhаар 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ ногоон аллей октябриин 10-да выставкын үзэсхэлэн hайхан булангуудай нэгэндэ таригдаба. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев Хани барисаанай аллей hуулгалгын баяр ёhололдо хабаадахаяа эндэ ерээ. Молдавиин ССР-эй хүтэлбэрилэгшэд, баярай hайндэртэ хабаадахаяа бүхы союзна республикануудhаа, Москвahaa, Ленинградhаа ерэhэн хүндэтэ айлшад тэрээнтэй хамта ябаба.

Сугларагшадай нэрьемэ альга ташалга доро Леонид Ильич Брежнев энэ аллейдэ түрүүшын модо hуулгаа.

Нүхэд В. В. Щербицкий, П. М. Машеров, Ш. Р. Рашидов, Г. В. Романов, М. С. Соломенцев болон бусад дурасхаалта модо hуулгаhан байна.

Партиин Кишиневско горкомой нэгэдэхи секретарь В. И. Каниковский «Кишенев хотые хүгжөөлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадаhанай түлөө нэгэдэхи номерой медаль Леонид Ильичтэ барюулба. Нүхэр Леонид Ильич Брежнев Молдавиин ниислэлэй хүндэтэ айлшадай дэбтэртэ дурасхаалай тэмдэглэл хээ.

(ТАСС).

АЗЕРБАЙДЖАНАЙ КОМПАРТИИН ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДТЭ, АЗЕРБАЙДЖАНАЙ ССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМДЭ, АЗЕРБАЙДЖАНАЙ ССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ

Ажалай ехэ илалта туйлаhаарнь — 1974 ондо хлопок-сырец, виноград, овощ, бахчиин ургамалнуудые, сайн набшаhа ургуулан хуряажа, гүрэндэ худалдаха талаар абаhан социалис уялгаяа дүүргэhээрнь , КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Верховно Соведэй Президиум, СССР-эй Министрнүүдэй Совет Азербайджанай колхознигуудые, совхозуудай хүдэлмэришэдые, хүдөө ажахын, бэлэдхэлэй эмхинүүдэй хүдэлмэрилэгшэдые, мүн болбосоруулгын промышленностиин предприятинуудай ба автотранспортын ажахынуудай хүдэлмэрилэгшэдые халуунаар амаршалба, Нёдондонойхиhоо hураггүй ехэ продукци гүрэндэ худалдагдаа. Энэ туйлалта хадаа манай ороной хүдөө ажахые хүгжөөхэ, совет хүнүүдэй байдал hайжаруулха талаар КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бодото байдалда амжалтатайгаар бэелүүлхэ хэрэгтэ ехэ туhа нэмэри болоно.

Туйлагдаhан амжалтанууд хадаа партийна, профсоюзай ба комсомолой организацинуудай, совет болон ажахын зургаануудай эмхидхэлэй, политическэ hайн хүдэлмэриин үрэ дүн. Азербайджанай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй, бүхы ажалшадай шэн габьяата ажалай үрэ дүн мүн.

Азербайджанай хүдөө ажахын ажалшад газар таряалан ба мал ажал хүгжөөлгэдэ шэнэ амжалтануудые туйлаха, хүдөө ажахын бүхы продуктнуудые үйлэдбэрилжэ, гүрэндэ худалдаха түсэбтэ табан жэлэй даабарие нэрэтэй солотойгоор дүүргэхэ гээд этигэн найдажа байhанаа КПСС-эй ЦК, СССР-эй Верховно Соведэй Президиум, СССР-эй Министрнүүдэй Совет мэдүүлнэ.

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕТ | **СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМ** | **СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕТ**

Хлопок-сырец, виноград, овощ, бахчиин ургамалнуудые, сайн набшаhа гүрэндэ худалдаха социалис уялгануудаа Азербайджанай ССР-эй колхоз, совхозууд дүүргэбэ

Азербайджанай ССР-эй хүдөө ажахын ажалшад КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлэн, газар таряалангай продуктнуудые ехээр үйлэдбэрилжэ, гүрэндэ худалдахын түлөө бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсон, үндэр баян ургаса ургуулжа, эмхитэй hайнаар хуряагаад, хлопок, виноград, овощ, бахчиин ургамалнуудые, hайн сортын сайн набшаhа гүрэндэ худалдаха социалис уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэбэ. 470 мянган тонно хлопок-сырец, 580 мянган тонно виноград, 428 мянган тонно овощ, 23 мянган тонно бахчиин ургамалнуудые, 12,5 мянган тонно сайн набшаhа бэлэдхэлэй пунктнуудта тушаагаа.

Түсэбтэ табан жэлэй дүрбэдэхи, тодорхойлхы жэлэй социалис уялгануудаа дүүргэхэдэнь, промышленна ба болбосоруулгын предприятинуудай, автотранспортна ажахынуудай коллективүүд, бэлэдхэлэй зургаануудай хүдэлмэришэд хүдөөгэй ажалшадта ехэ туhа хүргөө. Элбэг хүрэхэ үбhэ тэжээл бэлэдхэхын, малай үбэлжэлгые амжалтатай hайнаар үнгэргэхын, түсэбтэ табан жэлэй байгша оной ба түгэсхэхы жэлдэ газар таряалангай, мал ажалай продуктнуудые ехээр үйлэдбэрилэн бэлэдхэхэ түсэбүүдые дүүргэхын, түлөө, бата үндэhэ hуури байгуулхын тула хүдөөгэй ажалшадай бүхы хүсэ шадалые республикын партийна, совет, хүдөө ажахын зургаанууд элсүүлэн шэглүүлжэ байна.

(ТАСС).

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ ХЭРЭГТЭ ЕХЭ ТУҺА ХҮРГЭҺЭНЭЙ ТҮЛӨӨ

Эб найрамдал хамгаалдаг совет комитедэй тугта Арадуудай хани барисаанай орден яларба

Эб найрамдал хамгаалдаг совет комитедтэ Арадуудай хани барисаанай орден барюулалгын баяр ёhолол октябриин 10-да Эб найрамдалай тала баригшадай совет конференци дээрэ болобо. Тус комитедэй эмхидхэгдэн байгуулагдаhаар 25 жэлэй ойтой дашарамдуулан, эб найрамдалай, уласхоорондын аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной түлөө тэмсэлдэ совет олониитын ехэ туhа хүргэhэнэйнь түлөө, эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй бүхэдэлхэйн хүдэлөөндэ аша үрэ ехэтэй ажал ябуулга хэhэнэйнь түлөө комитедые үндэр дээдын энэ шагналаар шагнаhан байна.

Манай ороной бүхы үндэhэ яhатанай түлөөлэгшэд — бүхы республикануудhаа, хизаарнуудhаа, областьнуудhаа ерэhэн 1000 гаран делегат, министрнүүд, ниитын эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд, эрдэм наукын ба соёл культурын ажал ябуулагшад Союзуудай байшангай Колонно зал соо сугларба. Олон тоото айлшад, Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй делегаци, социалис оронуудтахи эб найрамдалай тала баригшадай түлөөлэгшэд энээндэ хабаадаа.

Сугларагшадаар халуунаар угтагдан, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Б. Н. Пономарев үгэ хэлэбэ.

Үндэр дээдын хайра шагналда хүртэhөөрнь тэрэ партиин Центральна Комитедэй, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, Совет правительствын даалгабаряар конференцидэ хабаадагшадые халуунаар амаршалаа.

Эмхидхэгдэн байгуулагдаhан сагhаа хойшо мүнөө хүрэтэр Эб найрамдал хамгаалдаг совет комитет эб найрамдалай тала баридаг хүдэлөөнэй бүгэдэ арадай түхэл шэнжые элирхэйлэн харуулдаг байгаа, саашадаашье харуулха юм гэжэ Б. Н. Пономарев хэлээ. Энэ хадаа сүлөөтэ, зохёохы ажалтай хүнүүдэй хүдэлөөн болоно.

Уласхоорондын оршон байдалда манай партиин бэелүүлдэг ленинскэ хараа шугам бүхы совет хүнүүдэй нэгэн hаналта дэмжэлгэдэ хододоо түшэглэдэг байна.

Энэ хадаа ээзэрхэг түримхэй, империалис бүхы хүсэнүүдтэ шиидхэхы шанга харюу сохилто хэн, дэлхэйн шэнэ дайнай аюулhаа хүн түрэлтэниие зайсуулан сарахын түлөө тэмсэжэ, ондо ондоо ниитын байгуулалтатай гүрэнүүдэй амгалан гуримаар зэргэ оршохо гол ёhые хэлбэришэгүй бэелүүлгэ мүн.

Эдэ зорилгонуудые бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө партиин Центральна Комитет, тэрэнэй Политбюро, ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев эршэмтэйгээр ажаллана.

Б. Н. Пономарев СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ уншаад, сугларагшадай нэрьемэ альга ташалга доро Эб найрамдал хамгаалдаг совет комитедэй тугта Арадуудай хани барисаанай орден бэхилбэ.

Эб найрамдал хамгаалдаг совет комитедэй түрүүлэгшэ, «Арадуудай хоорондо эб найрамдал бэхижүүлhэнэй түлөө» Уласхоорондын Ленинскэ шангай лауреат Н. С. Тихонов харюугай үгэ хэлээ.

Энэ үдэр эб найрамдалай түлөө совет хүдэлөөнэй түүхэ-бэшэгтэ ехэ, мартагдашагүй hайндэр боложо ороходо юм гээд тэрэ хэлэбэ. Эб найрамдал хамгаалдаг совет комитедые Арадуудай хани барисаанай орденоор шагнаhыень эб найрамдалай тала баригшадай hайн hайхан патриотическа ажал ябуулгада Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедэй, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, Совет правительствын үгэhэн үндэр сэгнэлтэ боложо гэжэ тоолонобди.

* * *

Конференцидэ хабаадагшад тогтоол баталан абаа. Эб найрамдал хамгаалдаг совет комитедэй шэнэ бүридэл hунгаа. Уран зохёолшо Н. С. Тихонов комитедэй түрүүлэгшээр hунгагдаhан байна.

КПСС-эй Центральна Комитедтэ эльгээгдэхэ амаршалгын бэшэг конференцидэ хабаадагшад ехэ дэбжэлтэтэйгээр абаба.

АЖАЛАЙ ЭМХИДХЭЛ— АМЖАЛТЫН ЭХИН

Хүдөө ажахын продуктнуудые ехээр абадаг болохо, үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ, гүрэндөө һайн шанартай продукци тушааха талаар КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, Кабанскын совхозой хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд, бүхы хүдэлмэришэд ажалаан ехэ амжалтануудые туйлажа байна. Һүүлэй дүрбэн жэлэй туршада таряалан, сабшалангай урагса дээшэлүүлһэнэй, адууһа малай, шубуудай тоо олошоруулха, ашаг шэмээнь ехэ болгоһоной ашаар гүрэндөө энэ жэлдэ 47 мянган центнер һү (түсэбһөө үлүү 5,5 мянган центнер), 32 мянган центнер мяха (түсэбһөө үлүү 4 мянган центнер), 2 миллион гаран үндэгэ тушааха байна. Мүнөө эдэнэр хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй бүхэсоюзна үдэрые ажалай эрхим амжалтаар тэмдэглэхэ байна. Совхоз гүрэндэ мяха, һү тушааха жэлэйнгээ түсэб энэ үдэр дүүргэхэ.

Ажалаа зүбөөр эмхидхэһэнэй, үйлэдбэриингөө бүхы һалбарида, бүлэгүүдтэ ажахын тоосоо нэбтэрүүлһэнэй, хүдэлмэришэдэйнгөө дунда социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлһэнэй, ажалай журам бэхижүүлһэнэй ашаар энэ жэл бүри дээшэ олзо ехэтэй гарана. Һүүлэй гурбан жэлдэ 4 миллион 903 мянган түхэриг сэбэр олзотой гараһан оноой, энэ жэлдэ тэрэнь 2 миллиондо хүрэхэ хараатай.

Кабанскын совхозой коллективэй туйлаһан амжалтануудай тухай, тэдэнэрэй хүдэлмэриин дүй дүршэл тушаа энэ совхозые 13 жэлдэ хүтэлбэрилжэ байгаа директор, Ленинэй болон Октябриин Революциин орденуудаар шагнагдаһан Алексей Иванович Хмелев, совхозой парткомой секретарь Петр Иванович Фролов, совхозой ахамад экономист Александр Иванович Фирсов гэгшэд эндэ тодорхойгоор бэшэбэ. Энэ хуудые манай тусхай корреспондент Б. Гылыков эмхидхэбэ.

АДРЕС: Кабанскын совхоз.

ҮЙЛЭДБЭРИИН ХҮСЭН ХҮГЖЭНЭ

ХҮДӨӨ АЖАХЫЕ хүгжөөхэ, тэрэнние материальна, техническэ талаар һайса хангадаг болохо, газар таряалан болон мал ажалые үргэлжэдэнь оньһожоруулха, үйлэдбэриие томодхохо, тусхай шэглэлтэй болгохо, һайн шанартай продукци гүрэндэ ехээр тушаалган ажахынуудые материальна талаар урмашуулха, совхозуудые бүхэдэнь ажахын тоосоондо оруулха гэхэ мэтэ амин шухала асуудалнуудаар парти, правительствын зүгһөө ехэ хэмжээнүүдэй бэелүүлэгдэжэ байһанай ашаар, мүн совхозой хүдэлмэришэдэй эмхитэй, эдэбхитэйгээр ажаллаһанай хүсөөр совхозой экономико бэхижэжэ, үйлэдбэриин ашаг үрэ нилээд дээшэлжэ байна.

Совхозые бүхыдөө эдлүүриин 20 мянга гаран гектар газартай, тэрэнэй 10 мянгаһаа үлүүхэнииинь таряалан, 4700 гараниинь сабшалан, 5000 гектарынь бэлшээри болоно.

Нугаһа олоор үсхэбэрилжэ, шубуунай мяха гүрэндөө ехээр тушааха гээшэ ажахымнай гол зорилго, үйлэдбэриимнай гол шэглэл болоно. Тиимэһээ **жэлдээ миллион гаран нугаһа үдхэжэ, гүрэндөө 20 мянга гаран центнер шубуунай мяха тушаанабди. Энэ жэлдэ 24 мянган центнер нугаһанай мяхан гүрэнэй амбаарта оруулагдаа.** Энэмнай нэн түрүүн шубуушадай үсэд шанга ажалай аша үрэ мүн. Инкубаторта һайн шанартай үндэгэнүүдые табижа, олон дальбараа гаргаха гэжэ тэдэнэр оролдоно. Тиигээд нугаһанай дальбараануудые үхэл гарзагүйгөөр дэгжээхэ, хоёр һара хүрэтэрнь тус бүриинь 2 килограммһаа дээшэ шэгнүүртэй болгохо гэжэ хүсэнэ. Энэ талаар совхозоймнай нугаһашад Совет орон дотороо түрүү зэргэдэ ябана. Инкубаторта табигдаһан үндэгэнүүдэй 70—72 процентнь дальбараа болгогдоно. Тэдэнэй 90 гаран процентнь дэгжээгдэжэ, гүрэндэ тушаагдана. Энэ талаар дүршэл, шадабари ехэтэй шубуушад олон. Тэдэнэй тоодо Александра Григорьевна Хлыстова, Улита Романовна Бабинцева, Таисия Филипповна Рыкова, эхэ нугаһадые харууһалдаг бригадир Серафима Васильевна Филонова болон бусад ороно.

Мүн совхознай үхэрнүүдые олоор үсхэбэрилжэ, гүрэндөө һү, үхэрэй мяха горитой худалдадаг юм. **Бүхыдөө 6 мянга гаран үхэртэй, тэрэнэй 2 мянга гараниинь үнеэд болоно.** Үхэршэд, һаалишадай оролдосотойгоор ажаллаһанай, зооветеринарна мэргэжэлтэдэй, фермые даагшадай шадабаритайгаар хүтэлбэрилһэнэй ашаар,, мүн адууһа малые тэжээлээр һайса хангаха хэмжээнүүдэй бэелүүлэгдэжэ байһанай эсэстэ **жэлдээ үнеэн бүриһөө тугал түлжүүлэгдэжэ, 2600—2700 килограмм һүн һаагдадаг болоһон байна. Үхэрнүүдээ 1,5—2 жэлтэйдэнь 320—330 килограммда хүргэжэ, гүрэндөө тушаанабди. Тиигэжэ жэлдээ бэлэдхэлэй пунктда 46—47 мянган центнер һүн, 6—7 мянган центнер үхэрэй мяхан оруулагдана бшуу.**

Манай түрүүшүүл бүри дээгүүр амжалтануудые туйлана. Мало-Колесовско фермын коллектив жэлдээ (даагшань М. З. Карачун) үнеэн бүриһөө 3 мянга гаран килограмм һү һаадаг болоһоор үнинэй. Мүнөө жэлдэ үнгэрһэн 9 һарын дүнгөөр энэ коллектив үнеэн **бүриһөө 2641** килограмм һү һаагаад байнхай. Совхозой түрүү һаалишад Валентина Павловна Клеменищева, Прасковья Петровна Михалева, Мария Егоровна Волкова болон бусад **үнеэн бүриһөө** 3200—3300 килограмм һү һаана.

Эндэ тугалшадай аша габьяае онсолон тэмдэглэмээр. Совхознай **жэлдээ 2100—2150 тугал абадаг, тэдэнээ үхэл гарзагүйгөөр томо болгодог гээшэ.** Манда дүршэл шадабари ехэтэй, ажалша бэрхэ тугалшад захаһаа. Тэдэнэрые нэрлэбэл: Наталья Тимофеевна Власова, Васса Федоровна Брельгина, Иван Дмитриевич Ермаков, Серафима Васильевна Девятерикова болон бусад.

Шубуушад, малшадай туйлаһан амжалтанууд түбхын түрүүндэ таряалан, сабшалан дээрэ ажаллажа ябаһан хүнүүдһээ дулдыдадаг байһаниинь элитэ. Һүүлэй жэлнүүдтэ таряалангай хубаарилгые хубилгажа, бүхы 10254 гектар тарилгын 60 гаран процентыень тэжээлэй ургамалнууд (горох, обёос, ешмээн, горох-обёосой холисо, куузику гэхэ мэтэ) эзэлнэ. Энэ жэлдэ 3511 гектарта шэниисэ, 200 гектарта хартаабха, 53 гектарта овощ тариһан байнабди. Бэшэниинь тэжээлдэ хэрэглэгдэхэ ургамалнууд.

Таряашад, механизаторнууд, луговодууд ороохо таряанай, хартаабхын, тэжээлэй ургамалнуудай, үбһэ ногооной ургаса дээшэлүүлхэ талаар ехэ юумэ хэнэ. **Таряалангай дүрбэнэй гурбан хубинь, сабшалангай хахадынь минеральна үтэгжүүлгээр шанаржуулагдана. Жэлдээ таряалан, сабшалан дээрэ 22—25 мянган тонно наг шэбхэ, 15 мянгаад тонно торфоминеральна үтэгжүүлгын компост гаргагдана.** Тарилгада нютагай эрхэ байдалда тааараһан һайн сортын үрэһэн хэрэглэгдэнэ. Жэл бүри миил 100 гаран гектар сэбэр паар хахалагдадаг дээрэһээ намарай эртын паар бэлдэхэ хэрэгтэ ехэ анхарал табигдадаг. **Байгша ондо 8 мянга гаран гектарта намарай паар хахалагдаа. 1000 гаран гектар намарай эртын паар хоёрдохёо элдүүрилэгдэһэн байна.** Ерэхэ жэлэй тарилгада хэрэглэгдэхэ үрэһэн хаагдажа дүүрээд, сэбэрлэгдэжэ байнхай. **Ороохото ургамалнуудай бүхы тарилгые самолёдоор гербицид хаяжа, буртаг ногооень үгы хэдэгбди.** Мүн нилээд ехэ таряаланда аммиачна уһан хэрэглэгдэнэ. Хабарай тарилгын, ургасын хойноһоо харууһалха, ургаса хуряаха хүдэлмэриие богони болзорто, һайн шанартайгаар үнгэргэһэнэй ашаар ороохо таряанай, бусад ургамалнуудай баян ургаса абтана. Жэшээнь, **энэ жэлдэ ган гасуур болоошье һаа, 6 мянга гаран гектар ороохото ургамалнуудай гектар бүриһөө дунда зэргээр 13 центнер таряан хуряагдаа.** Василий Михайлович Таракановай хүтэлбэрилдэг Колесовско бригадын коллектив гектар бүриһөө 15,4 центнер таряа, тэрэ тоодо 17,7 центнер шэниисэ ургуулжа абаа. Жэл бүхэндэ манай хартаабхашад баян ургаса хуряана. Эндэ 50—50 гектар тарилгатай хартаабхашадай 4 звено эмхидхэгдэнхэй. Тэдэнэр бүхы хүдэлмэреэ оньһожоруулһанай ашаар, мүн агротехническэ эрилтэнүүдые наринаар баримталһанай хүсөөр жэлдээ гектарай 120—130 центнер хартаабха хуряана. **Энэ жэлдэ бүхы дээрээ гектарай 142,8 центнер хартаабха абтаа.** Тиин манай эрхим **хартаабхашан Константин Сидорович Хлыстовэй звено гектар бүриһөө 173,7 центнер ургаса хуряагаа.** Энээнэй ашаар **гүрэндэ хартаабха тушааха түсэбөө гурба дахин үлүүлэн дүүргээбди.** Бүхыдөө 2149 тонно хартаабха бэлэдхэлэй пунктда оруулагдаа. Тиигэжэ гүрэндэ хартаабха тушааха табан жэлээ бүри нёдондо үлүүлэн дүүргэгдэһэн бэлэй.

Габьяата ажалаараа суурхаһан трактористнууд, комбайнернууд, жолоошод болон бусад механизаторнууд олон юм. Тэдэнэрэй дундаһаа трактористнууд Семен Иванович Суранов, Владимир Иннокентьевич Луков, Петр Иннокентьевич Суранов, Данил Дементьевич Воронов, комбайнернууд Фёдор Матвеевич Котов, Афанасий Максимович Суворов, коммунист Валерий Александрович Идрисов болон бусадые онсолон тэмдэглэмээр.

Суута комбайнер Фёдор Матвеевич Котов совхозойнгоо дүшэ гаран комбайнернуудай мүрысөөндэ эрхимлэжэ гараа. Тэрэ 183 гектар таряа амяарлан хадаад, 4261 центнер таряа сохижо абаа.

ПРОДУКЦИИН ЗЭРГЭЭР— ТҮЛБЭРИ

ЮҺЭДЭХИ табан жэлэй эхинһээ — 1971 онһоо совхознай ажахын тоосоондо бүрин оруулагдаһан байна. Энээнһээ бүри түрүүн совхозоймнай үйлэдбэриин хубинууд, бүлэгүүд ажахы доторой тоосоондо табигдаһан байгаа һааб даа. Тиигэжэ ажалай эмхидхэлэй энэ шэнэ гуримда бэлэхэнээр ороһон, дадаһан гээшэбди.

Ажахын тоосооной гол эрилтэ — гаргаша багатайгаар ехэ продукци абаха хэрэг болоно. Тиимэһээ абаһан продукцияа гүрэндэ тушаажа, худалдажа олоһон олзо оршоороо үйлэдбэриингөө бүхы гаргашые хаажа, үшөө сэбэр олзо олохо хэрэгтэй. Сэбэр олзын ехэ байгаал һаа, үйлэдбэреэ саашань хүгжөөхэ, малай байра, культурно-ажаһуудалай барилгануудые хэхэ, хүдэлмэришэдые материальна талаар урмашуулха аргатай байха жэшээтэй.

Эдэ бүгэдые хараада абажа, хүдэлмэришэдэй дунда ойлгууламжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдаһан. экономическа эхин шатын һуралсал фермэ, бригадануудаар эмхидхэгдэһэн байна. Тиихэтээ хамта **бригада, фермэ, гүүртэ, звено бүхэндэ ажахын тоосооной түсэб, даабари жэлэй эхиндэ хүргэгдэнэ.** Тэрэнэй ёһоор абтаха продукциин хэмжээн, үйлэдбэриин бүхы гаргашын лимит тогтоогдоно. Богонёор хэлэхэдэ, хүдэлмэришэд абаһан продукциингаа зэргээр түлөөһэндэ хүртэнэ. Хэрбээ ажахын тоосооной лимидһээ бага гаргаша хээд, ехэ продукци абаһан хүнүүд алмаһан мүнгэнэйнгөө дүшөөд процентые абадаг гуримтай.

Ажалаа шэнэ гуримаар эмхидхэдэг болоходоо мүнгэн байнал гээд гаргашалха бэшэ, харин түхэриг бүхэниие ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхын түлөө оролдохо шухала. Хүнүүдые иимэ гуримда һургахын тула нэн түрүүн продукци ехээр абаһан хүнүүдые урмашуулха, бүхы гаргашын хойноһоо нарин хиналта табиха хэрэгтэй болоо һэн.

Совхоздомнай экономическа шэнжэлэлгын бюро байгуулагдажа, тэндэ ажахын тоосоото бригада, звенонуудай һарын, кварталай дүнгүүд хаража үзэгдэдэг, дутагдалтай байһан коллективэй хүтэлбэрилэгшэд дуудагдажа, ушар шалтагаанииинь элишэлэгдэжэ, тэрэниие усадхаха хэмжээнүүд хараалагдадаг, гээгдэгшэдтэ бодото туһаламжа хүргэхөөр бюрогой гэшүүд эльгээгдэдэг гээшэ.

Совхозой бухгалтернууд, экономистнууд хэгдэһэн элдэб хүдэлмэриин нарядуудай хэр зүб табигдаһаниие нягта наринаар шалгадаг байна. Илангаяа автомашинын жолоошод энэ тэрэ ашаа зөөхэдөө ябаһан газарайнгаа хэмжээе дээгүүр бэшэхэеэ һанаашалдаг. Энэ ушарта совхоз доторхи харгынуудай утань бүхыдөө хэмжэгдэнхэй. тоо бүридхэгшэдтэ, бухгалтернуудта, экономистнуудта бултандань үгтэһэн байдаг. Хэрбээ ямар нэгэн арсалдаанай гарахаяа һанабал, тэрэниие автомашинаар ябажа шалгадаг байнабди. Һаяхана, хартаабха хуряалгын үедэ хэдэн автомашинын жолоошод комбайнуудай хойноһоо ябаабди гээд, эрьесэ бүхэнэй утыень 2 километрээр үлүү бэшэһэн байгаа. Тоололгын станциин бүридхэһэн байгаашье һаань, салингай ведомостиие хубилгаха, түлбэринень бага болгохо хэрэг гараа һэн. Энэ мэтээр саг үргэлжэ хиналта табяагүйдэ аргагүй. Зүгөөр һүүлэй үедэ иигэжэ хэтэрмэ дээгүүр, үлүү наряд бэшэхэ баримтанууд үсөөрөө. Юуб гэхэдэ, тиимэ үлүү наряд бэшэһэн хүтэлбэрилэгшэд (бригадирнар, фермые даагшад) өөһэдөө хэһээгдэжэ, жэлэй эсэстэ түлэгдэхэ 13-дахи салингыень бага болгохоор тогтоогдоһон байна.

Нэгэн доро үйлэдбэриие үргэлжэдэнь оньһожоруулха, электрын элшэ хүсэ үргэнөөр хэрэглэхэ, малай фермэнүүдтэ тодхогдоһон оньһото түхеэрэлгэнүүдые һаадгүйгөөр хүдэлгэхэ хэмжээнүүд абтаа. Тиигэжэ **һаалиин бүхы 5 фермэдэ үнеэд машинаар һаагдадаг боложо, һаалишан бүхэндэ 25 үнеэд даалгагдаһан байна.** Мүн тэндэ авто-уһалуури, байра сэбэрлэхэ транспортёр гэхэ мэтэ һайнаар хүдэлгэдэг болонхой.

Хүдэлмэришэдэй дунда эмхидхэлэй, ойлгууламжын хүдэлмэри тэсэбэритэйгээр ябуулһанай, продукци абаха түсэбөө дүүргэхэ арга коллективүүдтэ олгохын түлөө оролдоһоной, үйлэдбэридөө шэнэ, түрүү онол арга хэрэглэдэг болоһоной, алмалта, арьбалалта хэхэ гэжэ олон зоной оролдоһоной ашаар совхознай жэл бүри сэбэр олзо ехээр оруулжа захалаа. **Үнгэрһэн гурбан жэлэй туршада бүхыдөө 4 миллион 903 мянган түхэригэй сэбэр олзо абтаа. Энэ жэлдэ сэбэр олзомнай 2 миллион түхэригтэ хүрэхөөр байна.** Тиигэжэ совхознай энэ сэбэр олзынгоо нилээд ехэ хубинень үйлэдбэреэ хүгжөөхэ, хүдэлмэришэдые урмашуулха жаса байгуулха аргатай болоо бшуу. **Энэ үедэ үйлэдбэриин ашаг үрэ 37 процентээр дээшэлээ. Совхозой бүхы мүнгэн олзо оршо нёдондо 7 миллион 246 мянган түхэригтэ хүрөө. Хэрбээ совхозой хүдэлмэришэн бүхэн 1970 ондо 4038 түхэригэй продукци үйлэдбэрилһэн байгаа һаа, тэрэнь нёдондо 6.043 түхэригтэ хүрэһэн жэшээтэй.** Тиигэжэ үнгэрһэн **гурбан жэлэй туршада хүдэлмэришэдые урмашуулха, мүрысөөнэй гуримай ёһоор шан барюулха хэрэгтэ 774 мянган түхэриг гаргашалагдаа.**

Ажахын тоосоондо хүсэд ороһон сагһаа хойшо хүдэлмэришэдтөө, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдтөө жэлэй эсэстэ 13-дахи салин түлэжэ захалһан байнабди. Энэмнай ажалай эмхидхэл, журам һайжаруулхада айхабтар ехэ удха шанартай байшоо. Совхозой дирекци, партком болон рабочком энэ түлбэри үгэхэ тусхай гурим зохёожо, хамтын заседани дээрэ баталаад, тэрэнээ олон хэһэгээр барлуулжа, хүдэлмэришэдэй анхаралда хаа хаанагүй үлгэһэн байнабди.

13-дахи салин хүсэдөөр абахын тула үйлэдбэриингөө түсэб дүүргэхэ, 3 жэлһээ доошо бэшэ хүдэлмэриин стажтай байха. Энэ урмашуулгын салин 100 баалай гуримаар тодорхойлогдоно. Жэшээнь, малшад, таряашад, МТМ-эйн хүдэлмэришэд, жолоошод, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшад һара соо хүдэлхэдөө 8—9 баал абаха жэшээтэй. Барилгашад, дархашуул, пилорамын, хүүгэдэй саадай, столовын, клубай хүдэлмэрилэгшэд һарадаа 7 баал абадаг. Иимэ баал абахын тула үдэрэй даабариие ходо үлүүлэн дүүргэхэ, хүдэлхэ сагаа алдангүй ябаха, ажалай гурим хазагайруулхагүй, бэеэ һайнаар абажа ябаха эрилтэтэй. Хүдэлмэриин сагһаа гадуур яаралтай хүдэлмэри хэһэн, гүрэнэй зөөри үбэршэлэгшые элишэлһэн хүнүүдтэ 20 баал хүрэтэр нэмэжэ табидаг байна. Хэрбээ ажалай журам алдабал, хүндэгүй шалтагаанаар ажалһаа һаатабал, гээгдэбэл, һогтуугаар ажалдаа гарабал, 2—5 баалаар хаһагдаха юм. Гүрэнэй зөөри үбэршэлбэл, сүүдлүүлбэл, бүхы баалаа алдажа, урмашуулгын салинда хүртэхэгүй. Жэлэй дүнгөөр урмашуулгын салин хэндэ хэды шэнээн үгтэхэ болоһониинь коллективүүдэй хамтын суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, урагшаа һанаатай зон, ажалай түрүүшүүл олоной магтаалда хүртэдэг байна.

Трактор, автомашинануудые дүүрэн хүсөөрнь хүдэлгэхэ, нормоһоо бага ашаатайгаар гү, али хооһоор иишэ тиишэнь гүйлгэхэгүй гэжэ оролдогшобди. Хэрбээ хэн нэгэн совхозой хүтэлбэрилэгшэдэй зүбшэлгүйгөөр [...] ябадал гаргабал, өөһэдөө харюусадаг байна. Автомашинануудые хооһоор гүйлгэхэгүйн тула жэл бүри силос дараха үедэ ногоо зөөжэ байһан автомашинанууд һөөргөө бусахадаа наг шэбхэ тээжэ гарадаг. Тиихын тула силос дарагдажа байһан фермын газаа бульдозер, шэбхэ ашаха түхеэрэлгэтэй трактор табигдадаг гээшэ. Энэ аргаар байгша ондо 5 мянгаад тонно шэбхэ зөөгдэһэн байха юм. Энэмнай үйлэдбэриин гаргаша хороохоһоо гадна, автомашинанууд зүбөөр, дүүрэн хүсэн соогоо ашаглагдана бшуу. Иимэрхүү жэшээнүүдые дурдаха болоо һаа, олон.

Тиигэжэ совхозойнгоо үйлэдбэриин бүхы һалбаринуудые ашаг үрэтэй, олзотой болгожо шадаабди.

Валентина Павловна Клеменищева үнгэрһэн 9 һарада үнеэн бүриһөө 2924 килограмм һү һаажа, совхозой 160-аад һаалишадай дунда эрхимлэжэ гараба.

СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨНЭЙ АШААР

СОВХОЗДОМНАЙ 1226 хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд, алба хаагшад бии. Эдэ зоной ажалһаа, шадабариһаа, эрмэлзэлһээ бүхы амжалтамнай бүридэнэ гээшэ. Тиимэһээ совхозой дирекци, партком, рабочком хүдэлмэришэдэй мэргэжэл шадабари дээшэлүүлхэ, хүн бүхэниие мүнөө үеын техникэтэй, электрын хүсөөр хүдэлдэг мотоорнуудтай танилсуулха, трактор, автомашина, комбайн дээрэ хүдэлхэ эрхэтэй болгохо, тэдэнэрэй дунда социалис мүрысөө эмхидхэхэ, политическэ хүдэлмэри ябуулха хэрэгтэ ехээр анхардаг юм.

Таряашад, малшад агрозоотехническэ кружогуудта, экономико шудалха һургуулинуудта һуралсажа, мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлнэ. Дунда һургуули дүүргээгүй залуушуул үдэшын һургуулида ябана. Намар, үбэлэй үедэ трактористнуудые һурган бэлдэхэ бүгэдэ ниитын һуралсал болодог. Энэ һуралсал неделидэ 1-2 үдэр хүнүүдые хүдэлмэриһөөнь табижа үнгэргэгдэдэг заншалтай. Энээниие жэлдээ 30—40 хүн дүүргэжэ гарадаг. Мүн хэдэн арбаад залуушуул СПТУ-да орожо, ДОСААФ-ай курсануудта ябажа, трактористын, комбайнерай, жолоошоной мэргэжэл олоно. Тиигэжэ хүдэлмэришэднай гол түлэб эрдэм һургуулитай, мэргэжэлэйнгэ талаар 1-дэхи, 2-дохи классай болонхой. Совхоздо ажалладаг **эрэшүүлэй олонхинь механизаторай али нэгэ мэргэжэлтэй** байха юм. Мүнөө үедэ бүхы тракторнуудаа хоёр халаанда хүдэлгэхэ аргатайбди. Үшөө олон трактористнууд ондоо ажалда ябана.

Совхознай техникээр яһала хангагданхай. Бүхыдөө **102 трактортай, тэрэ тоодо 49 гусеничнэ трактортайбди. Ашаанай 55 автомашина бии. Мүн ороһоной, хартаабха болон силосэй ногоо хуряадаг 76 комбайн байха.** Эдэ бүхы техникые хүдэлгэдэг 200-гаад механизаторнууд совхозоймнай гол хүсэн гээшэ. Имагтал механизаторнуудай эмхитэй һайнаар ажаллаһанай ашаар энэ жэлдэ таряагаа хүдэлмэриин хорёод үдэртэ хуряажа абаһан байнабди.

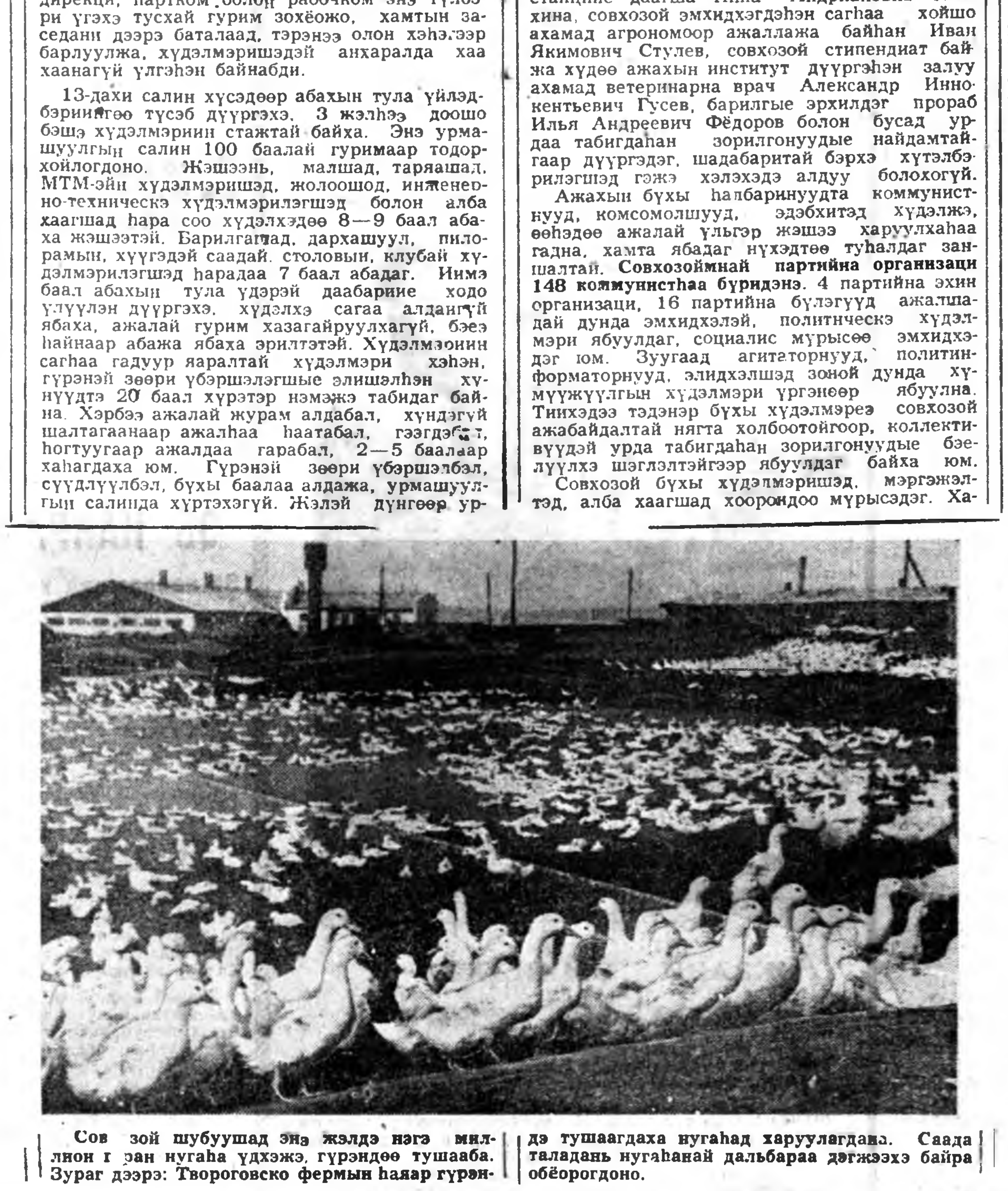
Үйлэдбэриие эмхидхэхэ, эрхилхэ шадабаритай отделениие эрхилэгшэд, бригадирнар, фермые даагшад, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд урган гараа. Совхозой 2-дохи отделениие эрхилэгшэ Владимир Васильевич Власов, тракторно-таряан ажалай бригадын бригадирнууд Василий Михайлович Тараканов, Владимир Ксенофонтович Тронкин, һү һаалиин фермые даагшад Михаил Захарович Карачун, Татьяна Власова, инкубаторна станциие даагша Нина Андриановна Анохина, совхозой эмхидхэгдэһэн сагһаа хойшо ахамад агрономоор ажаллажа байһан Иван Якимович Стулев, совхозой стипендиат байжа хүдөө ажахын институт дүүргэһэн залуу ахамад ветеринарна врач Александр Иннокентьевич Гусев, барилгые эрхилдэг прораб Илья Андреевич Фёдоров болон бусад урдаа табигдаһан зорилгонуудые найдамтайгаар дүүргэдэг, шадабаритай бэрхэ хүтэлбэрилэгшэд гэжэ хэлэхэдэ алдуу болохогүй.

Ажахын бүхы һалбаринуудта коммунистнууд, комсомолшууд, эдэбхитэд хүдэлжэ, өөһэдөө ажалай үльгэр жэшээ харуулхаһаа гадна, хамта ябадаг нүхэдтөө туһалдаг заншалтай. **Совхозоймнай партийна организаци 148 коммунистһаа бүридэнэ.** 4 партийна эхин организаци, 16 партийна бүлэгүүд ажалшадай дунда эмхидхэлэй, политическэ хүдэлмэри ябуулдаг, социалис мүрысөө эмхидхэдэг юм. Зуугаад агитаторнууд, политинформаторнууд, элидхэлшэд зоной дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулна. Тиихэдээ тэдэнэр бүхы хүдэлмэреэ совхозой ажабайдалтай нягта холбоотойгоор, коллективүүдэй урда табигдаһан зорилгонуудые бэелүүлхэ шэглэлтэйгээр ябуулдаг байха юм.

Совхозой бүхы хүдэлмэришэд, мэргэжэлтэд, алба хаагшад хоорондоо мүрысэдэг. Хабарай тарилгын, үбһэ, тэжээл бэл[...] урагса хуряалгын үедэ механизат[...] бусад хүдэлмэришэдэй, малшад [...] буушадай, барилгашадай социалис [...] нэй гурим [...] директор, партком, рабочком, В[...] комитедэй заседани дээрэ баталгад[...] хэһэгээр барлагдажа, үйлэдбэриин участогуудта, соёлой байшангууд[...] буудта, совхозой конторадо үлгэгд[...] лективүүдэй суглаануудта [...] дог.

Тэдэ гуримуудай ёһоор **мүрысөө[...] лэжэ гарагшадта «Совхозой эрхи[...] шан» «Эрхим үхэршэн», «Эрхим [...] «Эрхим шубуушан» гэхэ мэтэ [...] зэргэ олгогдожо, совхозой Хүнд[...] тэртэ бэшэгдэжэ, дүрэ зурагнь [...] Хүндэлэлэй самбарта табигдаг[...] шанда хүртэдэг** байна. [...]

Мүн ажалай түрүүшүүлдэ [...] политическэ мэдээрэлэ [...] тын хэрэгтэ [...] һайнаар абажа ябадаг [...] хандалгын хүнүүдтэ **Коммунис[...] ник гэһэн хүндэтэ нэр[...]** Мүнөө иимэ нэрэ зэргэдэ 180 хүд[...] **хүртэнхэй.**

Совхозой шубуушад энэ жэлдэ нэгэ миллион гаран нугаһа үдхэжэ, гүрэндөө тушааба. Зураг дээрэ: Твороговско фермын һаяар гүрэндэ тушаагдаха нугаһад харуулагдаба. Саада таладань нугаһанай дальбараа дэгжээхэ байра обёорогдоно.

СОВЕТ МОЛДАВИИН 50 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

ХҮГЖЭЛТЫМНАЙ ЖЭЛНҮҮД

...нэ жэлэй октябриин 12-то Молдавиин ССР-эй 50 жэ... ой гүйсэбэ. 1940 ондо Молдави союзна республика ...гогдоһон. Молдавиин Компартиин ЦК-гай секретарь ...тр Лучинский үнгэрһэн жэлнүүдэй үедэ республика ...роо социально-экономическа ба соёл культурын та... ...р түйлагдаһан хубилалтанууд тухай хөөрэнэ.

МОЛДАВИИН хилые кар... ...ээрэ ажаглан харабал, ...радай эдеэнэй сасагтал ... юм. Табин жэлэй саада ...нэ сасаг манай урэжэл... ...зар дайдатай ба про... ...ленна талаараа хүгжөөг... ...үй хизаарай һүлдэ тэм... боложо шадаха һэн.

...ноедэр республикымнай ... тэмдэгые зурахын ту... ...ноградай эшын хажууда ...ын гү, али тракторай... ...электронно аргаар тоо ...тын машина гү, али ... рулон зураха хэрэгтэй. ... республикадамнай ...еделиин туршада бүхэ... 1940 ондо гаргагдаһан ...цииин хэмжээнэй зэргэ ...кци үйлэдбэрилэгдэнэ.

...йлагдаһан амжалтануу... зүбөөр сэгнэхын тула ... юумэнһээ эхилһыемнай ... үзээ. Революциин ур... хизаарраймнай бүхы ...шленность гэхэ юумэн ... ядуу мастерскойнууд ...йһан юм. Хүдөө ажахы... ...ибал, бүхы газарайнь ...най хоёр хуби поме... ...уд ба шажанай мэдэлэй ... Таряашад тон багахан ...раа гараараа, хүрзөөр ... һэн. Тэрэ үеын ...вииин газар дээрэ ... трактор үгы байһан. ...суулан харахын тулада ...бликынгаа мүнөөдэрэй ...ые хаража үзээ. Мол... ...н газар 33,7 мянган ...жэн километр байба... Эхэ оронноймнай бүхы ...ай оройдоо 0,2 шахуу ...т, 3,5 миллион хүн ... оронноймнай бүхы ...оной 1,5 процент боло... Республикадамнай про... ...енна 600-һаа дээшэ то... ...едприяти тоологдоно. ...һаа дээшэ промышленна ...рэгсэл дэлхэйн дэлгүүр ... мэдэрэгдэжэ, 60 ...э худалдагдана. Мол...

давиин поли болон виноградай плантаци дээрэ 43 мянган трактор, 12 мянган комбайн, 23 мянган автомобиль, хүдөө ажахын 250 мянган элдэб машина хүдэлнэ.

МОЛДАВИДА туйлагдаһан эдэ бүхы хубилалтанууд хадаа совет обществодо боложол байдаг үйлэ хэрэгүүдэй нэгэн мүн. Тэрэнэй гол зорилгонь гэбэл, урдань гээгдэнги байһан заха хизаарнуудые экономическа талаар хүгжэнги районуудай хэмжээндэ гаргаха ябадал болоно. Манай республикые индустриализацилха хэрэгтэ бүхы оромнай хабаадаһан, мүнөөшье хабаадажа байна. Энээнийе Кишиневой тракторна заводой барилгын түүхэ дээрэһээ хаража болоно. Молдавануудтай хамта Россин Федерациин, Белоруссиин, Украинын хэдэн зуун мэргэжэлтэд тус заводые барилсаһан юм. Союзна бүхы республикануудай түлөөлэгшэд мүнөө Молдавиин ГРЭС-ые бодхолсожо байна. Тэрэнэй үйлэдбэриин хүсэн хоёр миллион киловаттда хүрэнхэй.

Республикымнай экономико Эхэ оронойнгоо бусад районуудтай мянга түмэн утаһаар холбоотой гэжэ хэлэлтэй. Молдавида үйлэдбэрилэгдэдэггүй юумэн оронноймнай ондоо районуудһаа асарагдана: Украинаһаа — нүүрһэн, Россин Волго шадарһаа — нефтепродуктнууд, Грузи ба Ураалһаа — хара металл, Карелиин ба Комиин автономито республикануудһаа — модон, Белорусси ба Хойто Кавказһаа — хүдөө ажахын машинанууд. Молдави хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленностиин продукци, шудхалаа хэдэг машинануудые, генератор, трактор, тоо бодолгын техникэ, электроприбор, транспортна хэрэгсэлнүүдые ондоо республикануудта эльгээнэ.

Молдавиин элдин дулаан уларилтай, наранай элшээр баян, үрэжэл ехэтэй газар дайдатай хүдөө ажахы совет засагай үедэ үзэгдөөгүй ехээр хүгжөөгдэнхэй. Индустриальна ехэ хүгжэлтэтэй манай республика Эхэ оронойнгоо алим жэмэстэ саад, Бүхэсоюзна виноградник болонхой.

Мүнөө үеын Молдави эрхим һайн шанартай 151 сортын жэмэсэй архи үйлэдбэрилнэ, тэрэнэйнь нилээд олон уласхоорондын выставкэ дээрэ үндэр сэгнэлтэ абаһан. Совет хүн бүхэнэй стол дээрэ табигдадаг овощной консервын дүрбэн банкын нэгэн дүрбэн шэл архиин нэгэн, компот ба варениин нэгэн манай республикада үйлэдбэрилэгдэһэн байха.

Молдавиин таряашанай ажабайдалай ямараар хубилһаниие эли тодоор харахын тула юрын хүдөө тосхонуудай нэгэн Чеколтен һууринай түүхэтэй танилсаха шухала. Революциин урда тээ эндэхи таряашад тон бишыхан газартай байһан тула гэр бүлэеэшье тэжээхэ шадалгүй байһан. Үгытэй таряашад тухай хэлэхэһээ байха, тэрэ үеынхеэр абабал, барагшаг шадалтай таряашад үдэр бүхэндөө хилээмэ, загаһа, хартаабха эдихэ аргагүй һэн. Юрын таряашанай үглөөгүүр, үдэр, үдэшэлэн эдидэг хоол — кукурузын каша — мамалыга байһан юм. Чеколтен тосхоной гурбан хүн бүхэнэй нэгэн уушханай ханиадатай байһан, теэд нютагтань нэгэшье врач үгы бэлэй.

СОВЕТ ЗАСАГАЙ тогтоһоной һүүлээр Чеколтен тосхоной таряашад «Вяца ноуэ» («Шэнэ байдал») гэжэ кооперативта хамтарһан юм. Ажахынь «транспортна парк» 14 моринһоо, 22 сарһаа бүридэһэн. Мүнөө эндэхи колхоздо 69 трактор, 15 комбайн, ашаанай 20 машина, хүдөө ажахын бусад олон техникэ ашаглагдана. Ажахынь үйлэдбэрилдэг продукци — ороохо таряан, саахарай свекло, наран сэсэг, овощ, тамхин, виноград. Энэ колхозой мүнгэн олзо доход үнгэрһэн жэлдэ 2,5 миллион түхэриг болоо.

Эдэ бүхы хубилалтанууд тушаа экономическа талаһаань хэлэгдэбэ. Эндэхи таряашадай өөһэдынь ажабайдал ямараар хубилаа гээшэб? Чеколтен тосхон электрын элшэ хүсөөр гүйсэд хангагданхай. Айл бүхэндэ радио бии. Колхознигууд телевизортэй, мотоцикл болон автомашинануудтай. Бүлэ бүхэн газетэ, журнал абадаг, олонхидынь хүбиин библиотекэнүүдтэй. Колхозой мүнгэн зөөреэр клуб, дунда һургуули, больница, бани, хүүгэдэй саад, пионернүүдэй лагерь, спортивна зал баригданхай. Колхознигуудай, тэдэнэй бүлын гэшүүдэй һуралсал, амаралта, эмшэлгэ түлөөһэгүй.

Дурсагдагша ажахын оршодог районд жэмэсэй архи гаргадаг «Романешты» гэжэ совхоз бии юм. Тус совхозой хүдэлмэришэд 2—3 дабхар гэрнүүдтэй тосхондо ажаһуудаг. Квартира бүхэндэнь уһан, газ оруулагдаһан, гэрнүүдынь халуун уһаар дулаасуулагдана. Тосхондонь хэдэн магазин, столово, хүүгэдэй саад, ажаһуудалай эрилтэ хангадаг комбинат, гостиница, һургуули, клуб, стадион, парк хүдэлнэ. Тосхоной дэргэдэ искусственна нуур, хүн зонойнь амарха тусхай зоно байгуулагданхай.

Эдэ хоёр ажахы тухай юундэ иимэ тодорхойгоор хэлэбэбиб гэхэдэ, республикын бусад ажахынууд баһал иимэ ажабайдалтай. Мүнөөдэрэй Молдавиин алишье тосхондо ерэбэл, эгээл иимэ байдал һуудал харахат.

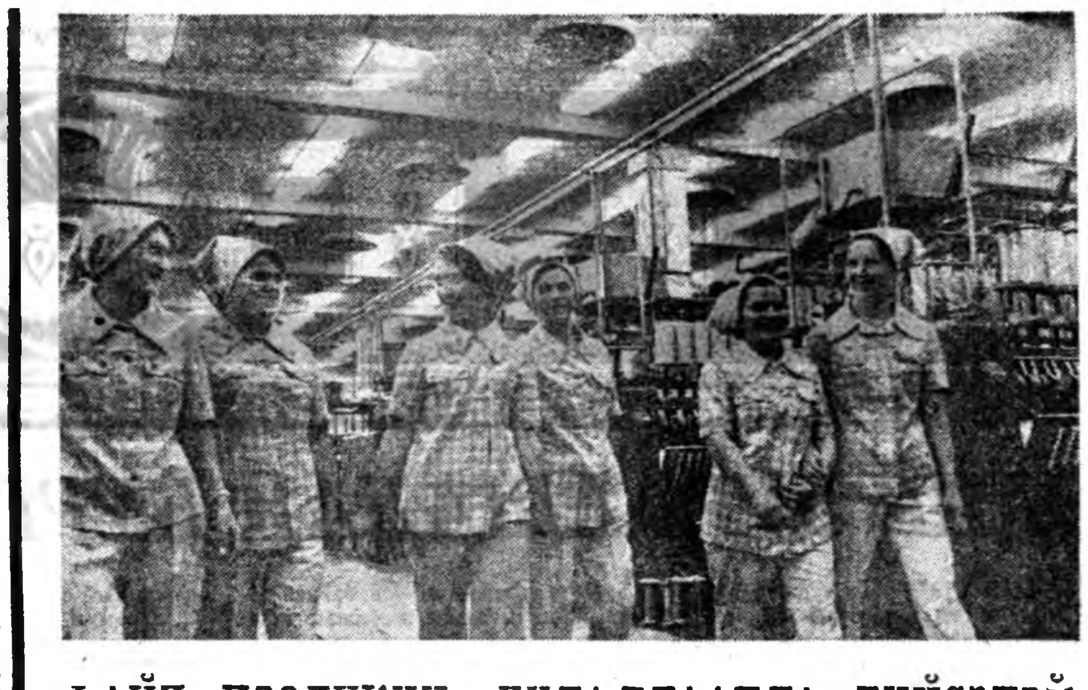
ҺҮҮЛЭЙ жэлнүүдтэ Молдавиин таряашад туршалгын талаар алдар суутай боложо байна. Тэдэнэр хүдөө ажахын һалбаринуудые промышленностьтай нягта холбоотой болгохо талаар үүсхэл гаргаһан гээшэ. Иимэ туршалгын хэхэ арга нүхэсэл элбэг: республика доторнай мүнөө 170 совхоз-завод, аграрно-промышленна 21 нэгэдэл, промышленна түхэлэй колхоз хоорондын хэдэн арбаад томо предприяти хүдэлнэ. Эдэ ажахынууд гансахан хүдөө ажахын продукци ехээр үйлэдбэрилхэ ябадалда нүлөөлнэ бэшэ, харин хүдөө тосхоной социальна хүгжэлтые түргэдхэнэ.

Нэгэдэхеэр, промышленна ба хүдөө ажахын предприятинуудай үйлэдбэриин хүсэ нэгэдхэһэнэй ашаар хүдөөгэй ажалшадай хүсэн зүбөөр хэрэглэгдэнэ. Хоёрдохёор, хүдөө нютагуудта больница, санатори, спортивна комплекс, бусад барилгануудые олоор эрхилхэ арга олдоно. Аграрно-промышленна нэгэдэлнүүдтэй хүдөө тосхонуудта барилгын, мүн хүн зоной ажаһуудалай эрилтэ һайнаар хангаха асуудалнууд зүбөөр шиидхэгдэнэ, тиин һуурин тосхонууд ябан ошон багахан город боложо хубилна.

Хөөрөөнэйнгөө түгэсхэлдэ, республика доторнай боложо байһан үшөө нэгэ хубилалта тухай тэмдэглэхэ дуран хүрэнэ. Революциин урда тээхи Молдавида нэгэшье дээдэ һургуули байгаагүй юм. Арбан хүн бүхэнэй наймаһиинь үзэг бэшэг мэдэхэгүй һэн. Эхэ оронноймнай алишье хизаарайхидал адли республикада бүгэдэ нийтын дунда һуралсалда орохо ябадал түгэсхэгдэжэ байна. Европын капиталис алишье гүрэнтэй жэшэбэл, арба мянган хүн бүхэндэ тэдэнэйхиһээ һураггүй олон студент хүртэнэ. Молдави өөрын Науканууд академитэй, һуралсалай найман институт, научно-шэнжэлгын 68 зургаан хүдэлнэ.

Эдэ бүхы туйлалтануудаа бидэнэр баяр баясхалантайгаар совет арадуудай эбдэршэгүй хани нүхэсэлтэй холбон мэдэрнэбди. Имагтал энэ хани нүхэсэл — бидэнэй урагшаа хүгжэн дабшалгын гол хүсэн болоно.

(АПН).

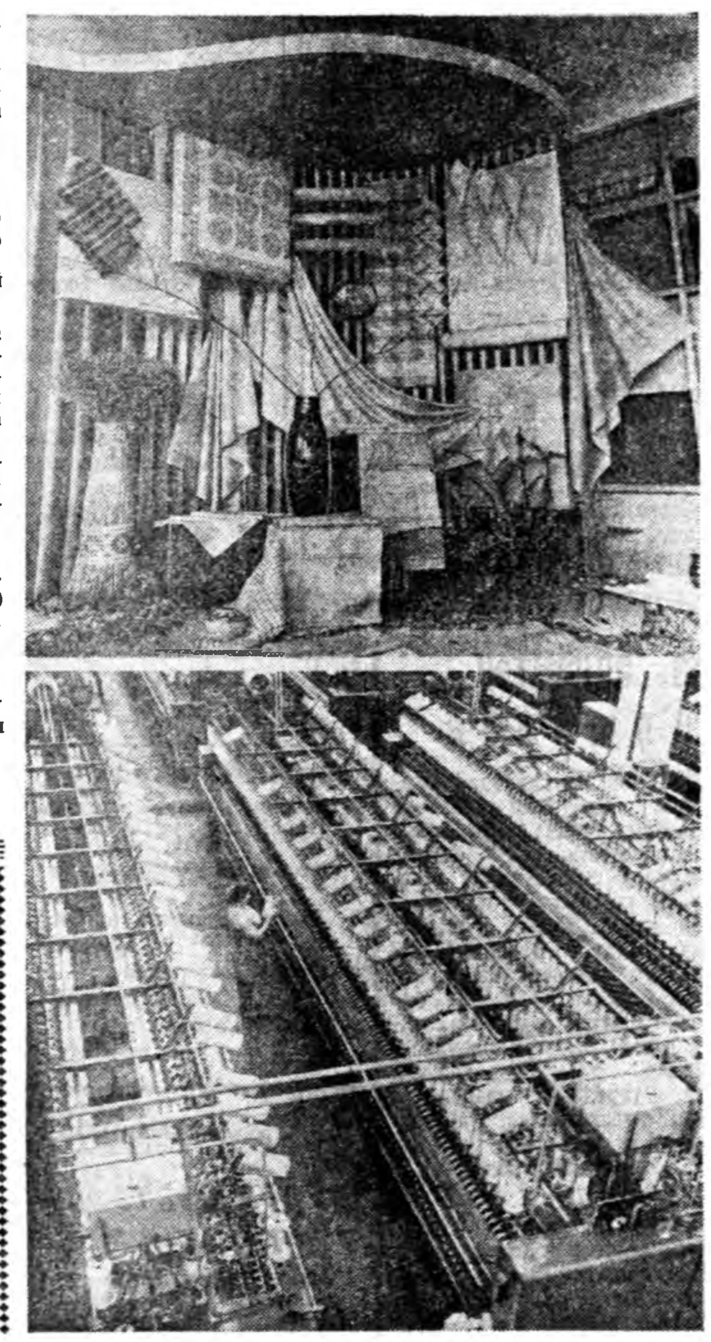
ҺАЙН ПРОДУКЦИ ХУДАЛДААНДА ГҮЙСЭТЭЙ

БЕЛОРУССИИН ССР. Оршанска улһан бүдэй комбинадай гаргаһан хлопок болон вискозо холисотой улһан, лавсан бүдүүд һайн шанарайнгаа, элдэб гоё угалза зурагуудтай байһан хадаа ехэ гүйсэтэй, зондо һайшаагдадаг байха юм. Тиин предприяти продукциингаа ассортиментые саг үргэлжэ үргэдхэжэ байдаг. Энэ жэлдэ 770 мянган дүрбэлжэн метр эд бүд Гүрэнэй шанарай тэмдэгтэйгээр гаргагдаха.

Продукци һайжаруулха арга олгохо хэдэн олон хэмжээ ябуулганууд комбинадта үнгэргэгдэнэ. Үйлэдбэри хүгжөөлгын холын хараата асуудалнуудые, хүн зоной эрилтэ болон моодо шудалха, техническэ хиналта хэхэ асуудалнуудые шанарай талаар управлениин тусхай таһаг шиидхэжэ байдаг.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: түрүү ээрэгшэд (зүүн гарһаа) Лидия Каземерчук, Светлана Русецкая, Лилия Китаева, Вера Лукашевич, Светлана Борисенко болон Ирина Никитинская; Оршанска улһан бүдэй комбинадай гаргаһан зүйлнүүд. Ээрэлгын цехтэ.

ТАСС-ай фотохронико.

...рАССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗ

(Түгэсхэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта).

...тонов Иван Васильевичтэ — Мухар-Шэбэрэй ай... «Заганский» колхозой ...изатор.

...диев Дондок Мунхоевичтэ — Баргажанай аймагай ...Уланай колхозой механизатор.

...илов Доржи Шагжиевичтэ — Сэлэнгын аймагай ... Марксын нэрэмжэтэ ...зой механизатор.

...оров Иннокентий Яковлевичтэ — Кабанскын аймагай Байгалай совхозой механизатор.

...ватиков Николай Гри...вичто — Зэдын аймагай ...эй нэрэмжэтэ колхозой механизатор.

...ьцев Фёдор Алексеевичтэ — Прибайкалиин аймагай «Прибайкалец» колхозой механизатор.

...рин Пантелеймон Ва...вичта — Хяагтын аймагай Ранжуровай нэрэмжэтэ ...зой механизатор.

...таков Дмитрий Владимировичта — Кабанскын аймагай Оймурой совхозой механизатор.

Буряадай АССР-эй ...ата малшан

...ева Клавдия Ивановнада — Хориин аймагай ...Тайлсын совхозой һаалишан.

...асьева Анна Лазаревнада — Улаан-Үдын аймагай ...» колхозой һаалишан.

...еев Жамбал Лопсоновичтэ — Түнхэнэй аймагай ... совхозой мал адуулагша.

...аев Жамса Жамсарановичта — Загарайн аймагай ...партсъездын нэрэмжэтэ ...ой хонишон.

...ева Лидия Нимаевнада — Сэлэнгын аймагай ...эй нэрэмжэтэ совхозой һаалишан.

...ева Нима Данзановнада — Ахын аймагай «50 Октября» колхозой һаалишан.

...кова Аграфена Егоровнада — Кабанскын аймагай «Шергинский» совхозой ...шан.

...ев Даба-Самбу Радна...вичтэ — Зэдын аймагай ...изм» колхозой хонишон.

...уева Мария Занеевнада — Хяагтын аймагай ...чный совхозой һаалишан.

...ева Дулмажап Дари...нада — Сэлэнгын аймагай XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой хонишон.

... Николай Алексеевичтэ — Яруунын аймагай ...ный» совхозой мал ...агша.

...улов Бальжинима ...вичта — Хурамхаанай аймагай Хурамхаанай ... мал адуулагша.

... Александр Сер...вичтэ — Кабанскын аймагай Кабанскын совхозой ...ермые даагша.

Гончиков Бато-Далай Цыденовичтэ — Хориин аймагай Үдын совхозой хонишон.

Грудинина Евгения Федосеевнада — Улаан-Үдын шубуунай фабрикын шубуушан.

Гурожапов Улзето Ивановичта — Баргажанай аймагай Хилганын колхозой хонишон.

Гурожапова Цырен-Дулма Жамбаловнада — Яруунын аймагай Нарһатын совхозой һаалишан.

Дармаева Евдокия Жамьяновнада — Хурамхаанай аймагай Дэрээнэй совхозой һаалишан.

Доржиева Дулма Енхоевнада — Баунтын аймагай «Амалатский» совхозой һаалишан.

Зоркальцева Мария Григорьевнада — Бэшүүрэй аймагай Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозой һаалишан.

Корнакова Варвара Христофоровнада — Мухар-Шэбэрэй аймагай «Эрдэм» совхозой һаалишан.

Корытова Валентина Артёмьевнада — Кабанскын аймагай «Шергинский» совхозой гахайшан.

Русакова Ирина Александровнада — Баргажанай аймагай Бодоной совхозой һүнэй фермые даагша.

Рекунова Валентина Афанасьевнада — Хэжэнгын аймагай Худанай совхозой һаалишан.

Свистунов Дмитрий Яковлевичта — Зэдын аймагай Борьёогой совхозой хонишон.

Соколова Надежда Фроловнада — Хойто-Байгалай аймагай «Победа» колхозой һаалишан.

Степанова Степанида Поликарповнада — Улаан-Үдын аймагай «Байкал» гэжэ һуралсалай ажахын һаалишан.

Хубриков Сокто Цыреновичтэ — Захааминай аймагай «Михайловский» совхозой мал адуулагша.

Цыденов Жугдыр Ундеевичтэ — Захааминай аймагай Далахайн совхозой мал адуулагша.

Цыренова Цырен-Ханда Сынгуевнада — Зэдын аймагай XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой һаалишан.

Шамсудинова Анна Михайловнада — Хэжэнгын аймагай Загарайн совхозой хонишон.

Шангина Нина Степановнада — Прибайкалиин аймагай «Зырянский» совхозой һаалишан.

Шульгин Александр Алексеевичтэ — Хяагтын аймагай Хяагтын совхозой хонишон.

Эрдынеева Хандажап Гармаевнада — Яруунын аймагай Яруунын совхозой һаалишан.

Эрдынеев Чимит-Доржо Эрдынеевичтэ — Мухар-Шэбэрэй аймагай «Одон» совхозой хонишон.

...дай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

...дай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ДУБРОВСКИЙ.

...н-Үдэ, Соведүүдэй байшан.

... оной октябриин 11.

БАЯР ХҮРГӨӨ

АЖАЛШАДАЙ бэшэгүүдһээ

Хяагтын аймагай Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозой таряашад болон механизаторнууд байгша ондо ороохо таряанай муу бэшэ ургаса ургуулһан юм. Тэдэнэй ургуулһан таряагаа хуряаха хэрэгтэ Хяагта хотын предприятинуудай хүдэлмэришэд, медицинын училищиин һурагшад ехэ туһа хүргэһэн байна.

Энэ колхозой Сагаан-Шулуутайн отделениин ороохо таряанай тоог... Эндэ хэдэн мянгаад центнер шэнэ ургасын таряан сугларанхай. Ороохо ашаһан автомашинанууд тоог тээшэ, тэндэһээ гаража ошонод. Машинанууд һубарилдаһаар поли дээрэһээ ерэнэ, тоогһоо гаража, таряа тушаан абадаг пункт тээшэ ошоно.

Манай училищиин бүлэг һурагшад — хамтадаа 12 хүн энэ тоог дээрэ сентябриин 5-һаа октябриин 4 болотор хүдэлһэн байна. Бидэнэй ажалые училищимнай анатомиин багша Галина Иннокентьевна Агафонова хүтэлбэрилһэн юм. Отделениин ороохо таряанай тоогые даагша нүхэр Гурожапов тэндэ хүдэлдэг хүнүүдэй ажалые шадамар бэрхээр эмхидхэдэг байгаа. Колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Агафонов тоог дээрэ хирэ-хирэ болоод лэ ерэжэ, бидэнэй ажалаар, эдеэ хоол болон бусад асуудалаар һонирходог байһан юм.

Тоог дээрэ таһалгаргагүй таряан орожол байха. Тэрэнние саг соонь һайнаар сэбэрлэхэ даабари бидэндэ үгтэһэн байгаа. Тиимэһээ бидэнэр тоогые даагша нүхэр Гурожаповай, багша Г. И. Агафоновагай хэлэһэниие саг соонь һайнаар дүүргэхые ходо оролдожо байгаабди. Бидэнэй сэбэрлэһэн хэдэн мянгаад центнер таряан гүрэндэ тушаагдаа, ерэхэ жэлэй хабарай тарилгада хэрэглэхэ үрэһэ хүрэнгэдэ хаагдаһан байна.

Тэбхэр һара соо хүдэлөөд, түрэл училищидаа ошохымнай урдахана колхозой правлениин, партийна болон комсомолой организацинуудай зүгһөө бидэндэ баяр хүргөөд, һайнаар һурахыемнай юрөөһэн байна.

С. ВАНЧИКОВА,
училищиин һурагша.

Хилын саанаһаа

• телефон • телеграф • радио

ДЭЛХЭЙН ГАЗЕТЭНҮҮД ЮУН ТУХАЙ БЭШЭНЭБ

Германиин Демократическа Республикын тогтоогдоһоор 25 жэлэй ойдо зорюулагдажа, Берлиндэ болоһон баярай суглаан дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгые дэлхэйн хэблэл шэнжэлжэ үргэлжэлһөөр. «Энэ үгэ хадаа ленинскэ совет политикын, һүүлэй үедэ уласхоорондын оршон байдалда болоһон ехэ хубилалтанууд тухайда СССР-эй хэмжээлэшэгүй эхэ анхарал оролдолго хандуулһанай гэршэ болоно», — гээд Чехословакиин «Праце» газетэ бэшэнэ. Л. И. Брежневэй үгэ уласхоорондын байдалай хүшэр бэрхэтэй асуудалнуудые гуримшуулха хэрэгтэ социалис гүрэнүүдэй шиидхэхы үүргэтэй байһые элирхэйлэн гэршэлбэ гээд Монголой «Үнэн» газетэ мэдээсэнэ.

Ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдтэй совет, американ корабльнуудые. Уһан доогуур ябадаг онгосонуудые Дундада далай дээрэһээ гаргаха тухай КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин дурадхалые бодото дээрэнь бэелүүлгэ дэлхэйн энэ районд эб найрамдал хангаха хэрэгтэ ехэ туһа хүргэхэ байна гээд «Индиан экспресс» газетэ тэмдэглэнэ.

Эб найрамдалай тала барингшадай бүхэсоюзна конференциин Москвада хүдэлмэреэ эхилһэн тухай социалис оронуудай газетэнүүд, бусад гүрэнүүдэй түрүү үзэлтэй хэблэл дэлгэрэнгыгээр бэшэнэ. Эб найрамдалай түлөө тэмсэлдэ КПСС-эй, тэрэнэй Центральна Комитет ехэ үүргэ дүүргэнэ гэжэ Болгариин БТА агентство тэмдэглэнэ. «Эб найрамдалай совет программа социалис хани нэгэдэлтэ бүхы оронуудай, уласхоорондын хүдэлмэришэнэй ба национально-сүлөөрэлгын бүхы хүдэлөөнүүдэй дайшалхы программа болоно», — гээд БТА дамжуулна.

ПОРП-ын ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Э. Герегэй албанай хэрэгээр США-да ошоод байһан тухай «Жиче Варшавы» газетэ бэшэхэдээ, польско-американ харилсаанай һайжаралга уласхоорондын шахардуу шанга байдал һуларуулгада нүлөөлхэ байна гээд тэмдэглэнэ.

Конгрессэй хоёр палатын нэгэдэмэл заседани дээрэ Президент Дж. Форд экономическа асуудалнуудаар дэлгэрэнгы мэдүүлгэ хээ гээд американ хэблэл үргэнөөр бэшэнэ.

Англида үнгэргэгдэжэ эхилһэн парламентын һунгалтануудта Европын хэблэл анхаралаа ехээр хандуулна.

Кипр тушаа НАТО-гой харата муухай һанаашалгануудые Чехословакиин «Руде право» газетэ элирүүлэн мэдээсэнэ.

(ТАСС).

БЕРЛИН

АХА ДҮҮГЭЙ ХАНИ ХАРИЛСААН

ТАСС

СЕПГ-гэй ЦК-гай орган — «Нойес Дойчланд» газетэ «Гайхамшагта һайндэрэй һүүлээр — шэнэ амжалтанууд тээшэ» гэһэн гаршаг доро түрүү бэшэг толилбо. Тодорхойлон хэлэхэдэ, энэ түрүү бэшэг дотор ингэжэ хэлэгдэнэ:

Германиин Демократическа Республикын 25 жэлэй ой политическэ ехэ удха шанартай хэрэг, бүхы арадай баярта һайндэр боложо үнгэрөө. ГДР-эй ниислэл хотын, республикын хото городуудай, һуурин тосхонуудай хүн зон туйлаһан амжалтаараа омогорхон, ерээдүй тээшээ бата найдамтайгаар дабшан, энэ һайндэрөө тэмдэглэбэ.

Уласхоорондын коммунис ба хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй манлай — Ленинэй алдарта партиин хүтэлбэрилэгшэ — КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев түрүүтэй Совет партийно - правительственна делегациие ГДР-эй ниислэл хотын хүн зон ехэ баяр баясхалантайгаар угтаһан байна. Энэ хадаа манай арад зоной агууехэ совет арадтай хэтын, эбдэршэгүй хани барисаатай байһые элирхэйлэн гэршэлбэ.

25 жэлэй турша соо түүхэтэ ехэ амжалта туйлаһанаа бидэ хэзээдэшье мартахагүйбди гээд «Нойес Дойчланд» газетэ бэшэнэ.

Ленинэй партитай манай партиин дайшалхы холбоо барисаагүйгөөр, СССР-тэй аха дүү ёһоной харилсаа холбоогүйгөөр Германиин Демократическа Республика иимэ ехэ амжалта хүгжэлтэ туйлажа шадахагүй байгаа.

СССР-тэй, социалис хани нэгэдэлтэ бусад гүрэнүүдтэй аха дүүгэй холбоо барисаагаа бэхижүүлхэ гээшэ манай гадаадын политикын гол зорилго болоно.

НЬЮ-ЙОРК

БҮГЭДЭ НИИТЫН ГОЛ ЗОРИЛГО

ТАСС

ООН-ой Генеральна Ассамблейн XXIX сесси дээрэ ниитэ-политическэ асуудалнуудые зүбшэн хэлсэжэ үргэлжэлһөөр. Мүнөөнэй гол шухала асуудалнуудаар гурбан долоон хоногой турша соо һанамжаяа хэлсэжэ байна. 134 ороной түлөөлэгшэд, эдэнэй дунда арбан гүрэнэй ба правительствын толгойлогшонор гадаадын хэрэгүүдэй 105 министр һанамжаяа хэлэһэн байха юм.

Һүүлэй үедэ уласхоорондын байдалда ехэ хубилалтанууд болоо, шахардуу шанга байдал нилээд һулараа, ондо ондоо ниитын байгуулалтатай гүрэнүүдэй амгалан гуримаар зэргэ оршохо гол ёһон уласхоорондын байдалай гол шэглэл болоо гээд үгэ хэлэгшэдэй олонхинь тэмдэглэбэ. Эб найрамдалай, дэбжэлтын ба социализмын хүсэнүүдэй бата нэгэдэлтэй байһанай ашаар бүгэдэ нийтын эб найрамдал ба уласхоорондын аюулгүй байдал һайжаран бэхижэһэн байна.

Социалис ба хүгжэнги капиталис оронуудай хоорондохи илангаяа, Советскэ Союзай ба Холбоото Штадуудай хоорондохи харилсаанай һайжаралга үндэр сэгнэлтэдэ хүртөө. СССР-эй ба США-гай хүтэлбэрилэгшэдэй уулзалганууд хоёр ороной хоорондохи харилсаа холбоое һайжаруулхаһаа гадна, уласхоорондын гол шухала асуудалнуудые, нэн түрүүн зэбсэг хэрэгсэлнүүдые бүтээн гаргалгые хизаарлаха асуудалые шиидхэлгэдэ нүлөөлһэн байна гээд үгэ хэлэгшэд тэмдэглээ.

БУДАПЕШТ

В. ГОНСАЛВИШАЙ ХӨӨРӨӨН

ТАСС

Орон доторхи политическэ хүшэр бэрхэтэй байдалые һайжаруулһанай ашаар «зэбсэгтэ хүсэнүүдэй хүдэлөөнэй» Армиин, Португалиин арадай нэгэдэл бэхижэһэн, орон доторхи демократическа хүгжэлтэдэ таарамжатай байдал байгуулагдаһан байна гээд Португалиин Саг зуурын правительствын премьер-министр бригадна генерал В. Гонсалвиш Венгриин «Непсабадшаг» газетын корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө мэдүүлээ.

48 жэлэй турша соо засаг барижа байһан хархис захиргаае унагааһанай һүүлээр Португалиин правительствын үмэнэ хэдэ хэдэн шухала, дары шиидхэгдэхэ асуудалнууд табигдаһан байна гээд премьер-министр тэмдэглэбэ.

Саг зуурын правительствын гадаадын политика тухай В. Гонсалвиш хэлэхэдээ, дэлхэйн бүхы арадуудтай Португалиин политическэ, экономическа, соёлой харилсаа холбооё үргэдхэхэ шухала гэжэ мэдүүлээ.

Түбэг бэрхэшээлнүүдэй тохёолдожо байгаашье һаань, демократическа, бэеэ дааһан байдалтай, һалбаран хүгжэнги гүрэн болохо талаар Португали ехэ ерээдүйтэй юм. Эб найрамдал, хүгжэлтэ дэбжэлтэ хүсэдэг олон гүрэнүүдэй тоодо бодото һуурияа эзэлхэ байһандаа этигэн найданаб гэжэ В. Гонсалвиш хэлээ.

НЬЮ-ЙОРК

КОММУНИСТНУУДАЙ АМЖАЛТА

ТАСС

Висконсин штадай губернаторай, вице-губернаторай тушаалнуудта кандидадуудаа дэбжүүлхэ талаар хэгдэһэн ябуулгануудай үедэ американ коммунистнууд ехэ амжалта туйлаба. Коммунистнууд Фредын, Мэри Блейрэй нэрэнүүдые дуугаа үгэлгын списогуудта оруулха гэжэ тус штадта һунгалта үнгэргэхэ комисси заабари үгэһэн байна.

ПХЕНЬЯН

КНДР-эй ПРАВИТЕЛЬСТВЫН МЕМОРАНДУМ

ТАСС

ООН-ой туг доро Урда Корейдэ байдаг гадаадын бүхы сэрэгүүдые гаргаха тухай асуудалые ООН-ой Генеральна Ассамблейн XXIX сессиин зүбшэхэ зүйлдэ оруулһантайнь дашарамдуулан, КНДР-эй правительствын меморандум эндэ тунхаглагдаа.

Гадаадаһаа ямаршье хамааралсаагүйгөөр зэбсэгтэ хүсэнүүдые хэрэглэнгүй, Корейе эбэй ёһоор нэгэдүүлхэ ёһотой гээд документ соо хэлэгдэнэ.

Национальна Ехэ суглаа гэхэ гү, али Хойто ба Урда Корейн политическэ зүбшэлэлгын зүблөө зарлаха тухай КНДР-эй президент Ким Ир Сенэй байгша оной мартын 4-дэ оруулһан дурадхал меморандум дотор хэлэгдэнэ. Хойто ба урда талын политическэ партинуудай, ниитын эмхинүүдэй, хүн зоной түлөөлэгшэд энээндэ хабаадаха ёһотой. Энэнь эбэй ёһоор нэгэдүүлхэ тухайда Урда Корейн захиргаантай хөөрэлдөөнүүдые хэхээр КНДР-эй правительствын ехэ оролдолго гаргажа байһые гэршэлнэ.

Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин туг доро байһан гадаадын бүхы сэрэгүүдые Урда Корейһээ гаргахын тула хэмжээнүүдые абаха ёһотой гээд меморандум соо хэлэгдэнэ. Корейе эбэй ёһоор нэгэдүүлхэ хэрэгтэ тохёолдодог түбэг бэрхэшээлнүүдые усадхан зайсуулха асуудалые социалис оронуудай ба Азиин, Африкын хэдэ хэдэн оронуудай ООН-ой Генеральна Ассамблейн энэ сесси дээрэ табиһан ушар ехэ нүлөө үзүүлхэ байна гээд энээн соо хэлэгдэнэ. Корейн арадай ба эб найрамдалда дуратай бүхы арад зоной һанал бодолдо, хүсэл эрмэлзэлдэ тааралһан тогтоолой проект ООН-ой Генеральна Ассамблейн энэ сесси дээрэ баталагдан абтаха гээд найдажа байһанаа ГДР-эй правительство мэдүүлнэ.

ТОЛИ

ЭНЭ ХУУДАҺАНДАМНАЙ УНШАГТЫ

- Ерээдүйн уран зураашад
- Арадай аман үгын абдарһа
- *Уран шулэгэй долгин.*

ЭДИР ЗУРААШАДАЙ ҺУРГУУЛИ

УЛААН-ҮДЭДЭ уран зурагай һургуули бии гэжэ бүхы зон мэдэхэшьегүй байжа болохо. Теэд тиимэ һургуули 1966 ондо нээгдэһэн юм. Һургуули дүрбэн жэлэй программатай. 1970 ондо түрүүшынгээ һурагшадые дүүргүүлжэ, уран зурагай эхин бэлэдхэлтэй болоһон тухай саарһа тэдээндэ барюулһан байха.

Уран зурагай һургуулида ябадаг үхибүүд уһан болон тоһон шэрээр бүтээлнүүдые, карандашаар, нүүрһээр зурагуудые зуража, пластелинээр ба элдэб шабараар юумэнэй дүрсэнүүдые (скульптура) хэжэ һурадаг. Үшөө модон, түмэр, сайр хабтагай дээрэ һииләмэл дүрсэнүүдые (композици) хэжэ шададаг болоно. Гадна басагад логшолго, нэхэлгэ гэхэ мэтын һургуули гарадаг.

Мүнөө үедэ далаад үхибүүд тэрэ һургуулида ябана. Тэдэниие уран искусствын элдэб шадабарида долоон багша һургажа байдаг. Тэдэниие нэрлэбэл, **Б. Г. Зодбоев** (директор), **Ц. Г. Гармаев, Б. Д. Энкеев, Я. С. Иванов, Н. Д. Цырендоржиева, Г. Ч. Дондупов, З. Е. Зодбоева** (логшолго, нэхэлгэ заадаг) гэгшэд.

Зүгөөр даб дээрээ уран зурагай һургуули байра муутай байна. Октябриин 50 жэлэй нэрэмжэтэ гудамжада тэбхыдэг олон байратай гэрэй нэгэдэхи дабхарта хоёр таһалга эзэлнэ. Үшөө уран һайханай музей дээрэ оршодог нэгэ мансарда һургуулиин мэдэлдэ үгтэнхэй. 1-дэхи, 2-дохи, 3-дахи, 4-дэхи классууд өөр өөрын үдэртэй. Үхибүүд тус тустаа мольберттэй. Тэрээн дээрээ саарһаа бэхилээд, багшын даабаряар гү, али өөрынгөө һанаһан юумые карандашаар зураха юм. Зариманиинь ёһотой уран зураашадай маягтайгаар карандашаа баряад, зурлаахайнуудые гарганаар байтарнь, гар дороһоонь ямар нэгэн юумэнэй дүрсэ бүтэшэхэ юм.

Энэ һургуулида ябадагууд булта уран зурааша болохо гү? Хэн мэдэбэ даа. Булташье уран зураашад болоогүй һаа, зариманиинь манай үе сагые магтан дуулаһан бүтээлээрээ суурхаха юм аалам.

Гэбэшье уран һайханай хуули ёһые, зурагай «хэлэ» ойлгохо зон боложо гарахань заатагүй. Уран зурагай искусство, хүгжэм, театр ойлгодог хүнэй сэдьхэл баян байдаг гэжэ хэлсэдэг шуу. Тэрэ тон зүб гэжэ һанагдана. Юуб гэхэдэ, гоё һайханиие ойлгодог, тэрээндэ дурладаг хүн муу юумэ хэжэ шадахагүй, зөөлэн сэдьхэлтэй байна ха юм.

УЙТАХАН таһалга соо тус тустаа өөрынгөө һуури эзэлээд, дэлхэй дээрэ юунэйшье боложо байгаа һаа, хажуу тээшээ хазайха сүлөөгүй хүдэлжэ байһан үхибүүдые харахадаа, уран искусствын далай соогуур тамаржа, зохёохы ажалай амта танижа байһыень ойлгохоор байгаа һэн. Уран зураг бэлээр бүтэдэг юумэн бэшэ. Өөрыншни һанаанда таарама, зоной нюдэ баясуулма юумэнэй бүтэтэр, хара хүлһөө нилээхэн гоожуулхаш. Нилээн олон хүсөөг саарһа гутаажал, шэрэ юу хээ һалгаажал, хүн гээшэ уран зураашын эди шадидэ хүрэхэ жэшээтэй. Теэд дээдэ һургуулиингшье диплом хармаанлаһан уран зурааша дардам үргэн харгыда гарашадаг, хамаг юумэниинь бэлээр бүтэшэдэг гээ гүт? Тиимэ бэшэ ааб даа. Дэлхэй дээрэ мэдээжэ болоһон уран зураашадшье зобохын ехээр зобожо, олоной дура буляаһан зураг, скульптура юумэнүүдые бүтээдэг байгаа ха юм. Энээниие хүүгэдэй уран зурагай һургуулиин багшанар эдир шабинартаа ойлгуулха гэжэ оролдоно хаш.

— Манда тусхай байра барижа байнхай, — гэжэ тус һургуулида багшалдаг уран зурааша Ц. Г. Гармаев хөөрэнэ.—Январиин гаратар тэрэнииемнай бүтээхэ ёһотой.

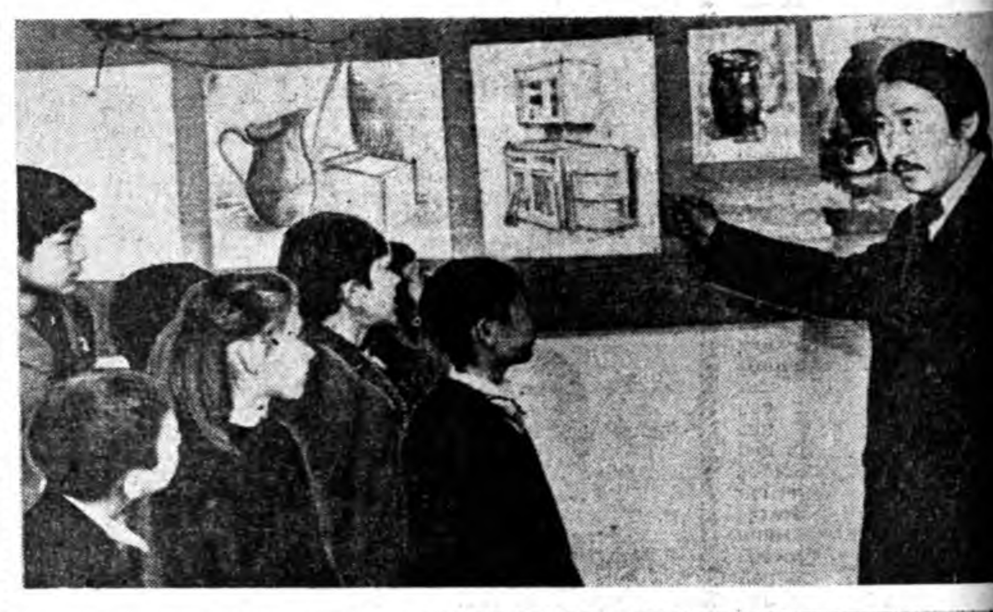
— Тэрэнэйнгээ бүтэшөө һаа, зэлд гэшэхэ һэмди. Мүнөөнэй гуримаар түхеэрэгдэһэн класс-мастерскойнуудтай болохобди, — гэжэ Б. Г. Зодбоев хэлэнэ.

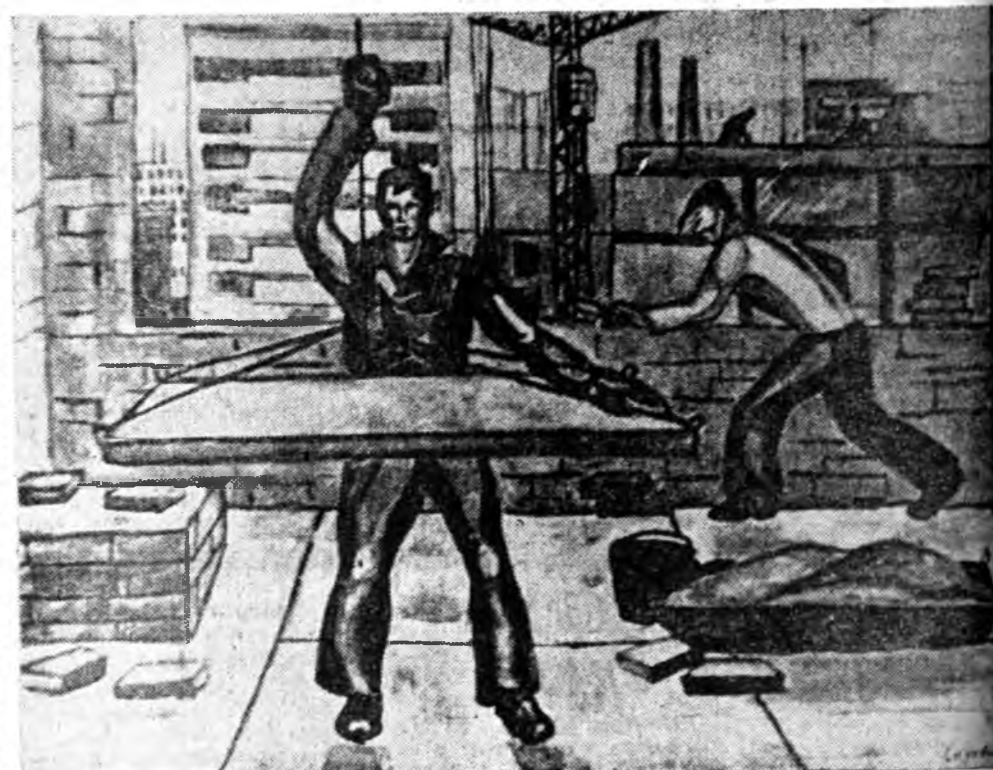
БАГШАНАРТАЙ, директортэйнь хөөрэлдөөд байхадаа, хүүгэдэй уран зурагай һургуулиин саашанхи хуби заяан тухай бодогдоо. Улаан-Үдэдэ хүгжэмэй, соёл-гэгээрэлэй, хореографическа училищинууд бии. Улаан-Үдын 1-дэхи педучилищида уран зурагай ба графическа таһаг бии. Тэрэниие дүүргэжэ гарагшад уран зурагай, черчениин багша болодог.

Хэрбээ хүүгэдэй уран зурагай һургуулиие тусхай дунда эрдэмтэй мэргэжэлтэдые бэлдэдэг училищи болгожорхибол, хэды һайн байха бэлэй. Дунда эрдэмтэй уран зураашадые, һургуулида зураг зааха багшанарые бэлдэдэг байха һэн.

Хүүгэдэй уран зурагай һургуули мүнөөшье ехэ юумэ хэжэ байна гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Зарим шабинарынь юрэнхы эрдэмэй һургуулиин найман класс дүүргээд, Эрхүүгэй уран зурагай училищида ородог байна. Уран зурагаар, скульптураар эхин бэлэдхэл гараһан хадаа тэндэ бэлээр абтадаг байна бшуу.

Ц. ДОНДОГОЙ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Уран зурааша Б. Зодбоев хэшээл үнгэргэжэ байна. 2. «Барилгашад». Сергей Серебряковой зураг.

Б. БАТОЕВОЙ фото.

Ехэ эрдэмтэн айлшалба

СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин таһагай философи, түүхэ болон хэлэ бэшэгэй Институдай Сибириин арадуудай хэлэнүүдэй абяануудые шэнжэлдэг лабораториие даагша дээдэ эрдэмтэн, элитэ алтаист Владимир Михайлович **Наделяев** хэдэн хоногой туршада Буряадай филиалай Ниитын эрдэмэй институдай хэлэ бэшэгэй асуудалнуудаар, илангаяа хэлэнэй абяа, үгүүлбэри шэнжэлдэг болон согсолборилдог лабораториин хүдэлмэритэй танилсаһан, элдэб зүбшэл болон заабаринуудые үгэһэн байна.

Ниитын институдай эрдэмтэдтэй болоһон уулзалга дээрэ «Яхад хэлэнэй эртэ урда сагай хүгжэлтын түүхэ тухай» гэһэн һонирхолтой элидхэл уншаһан, монгол болон түүрэг хэлэнүүдэй элдэб асуудалнуудта тобшо харюунуудые үгэһэн байна.

Н. ДУГАРОВ.

ШЭНЭ ШҮЛЭГҮҮДҺЭЭ

Баатар БАТОЕВ

Аянай шубууд

Хонгор намарай тэнгэреэр
Аянай шубууд субаа
татаад,
Холын ороной сууряан
мэтээр
Аялта дууниинь намай
дуудаа.
Сэлмэг огторгойн
хүбөөгөөр
Сэнхир аласай хаяа
шэглээд,
Урин сагай һүүлшын
шубууд
Уянга дуугаар намай
дуудаа.
Хүлгэн бадараа
сэдьхэлдэм
Хүнгэн далитай гуниг
түрөөд,
Урдын дуутай дуулим
талаа.
Инагай зүрхөөр энхэрэн
дуулааб.

НАМАРАЙ ДУУН

Снидэм тэнгэриин
хүбөөгөөр,
Һнирэг үүлэн снибыһэн,
Ээрэм талын энгэрээр
Хээрын сэсэг һабшыһан
Гуулин шара намарай
Гуниг дүүрэн хүгжэм соо
Тангил хөөрхэн шарайтай
Танигдаагүй басаган
Шамай бэдэрээд
олоогүйб.
Шара набшал
эрьелдэнэ...
Аянан шубууд зарнимдаа
Заахан нууртам тогтожо,
Алас холын харгыда
Баахан амараад дэгдэһэн
Буурал шара намарай
Дууруу аалин хүгжэм соо
Сэлмэг һонор харасаараа
Сэдьхэлэйм тэнгэридэ
мандаһан
Дангина басаган шамайе
Дандаа бэдэрээд
олоогүйб.
Аянай шубууд лэ
субана...
Үглөө эртэ бодоходом,
Мүнгэн хюруу ялайһан,
Үдэшын боро хараанаар
Үндэр мүшэд улайһан
Хонгор шара намарай
Гангар гунгар хүгжэм соо
Оюун бодолто шамайгаа
Хүлеэн хүлеэн гунинглан,
Уулын һалхинай
хүбшэргэй дээр
Дуугаа дуулан уярнам.

Рабдан ЦЫБИКОВ.

ШУЛУУ НЭБТЭЛҺЭН УЛЯАНГИР

Үйлсэ гудамжа үргэдхэх
боложо
Үбгэн хэдэн уляангирые
Үгы хэхэ гэлсэбэ.
Үндэһыень зүгөөр
яашагүй
Үлээн доронь орхибо,
Үргэлжэ асфальт дэбдибэ.
Хойто жэлыень—хожом,
Хара шулуу хаха түрин
Хангалтама набшаһад
бултайба.
«Хаража маанадые
һонирхохо гүт?
Хаажа боожо
шадабагүйт», гэһэншүү
Харбажа өөдөө гараба.
Хажуудань саадшан
гайхаһаншуу,
Хашаха һанаатай
зогсобошье:
«Харахада баарһад
үнжэгэншье һаа,
Хатан зоригтой байбалта»,
— гэжэ
Хайрлан орхёод ошобо.

Басни

Һогтуу галзуу хулиганууд
Һөөл ехээр аашалалдаа.

Залуу хүбүүе энгэрдээд.
Зада сохихоор забдаа.

Дружинын гэшүүн хүбүүн
Дан байжа үгөөгүй.

Галзуу дошхон зангыень
Гансата номгоруулаад орхёо.

Бүхэзгтэй машина ерээ.
Бултадаа хулиганууд
баригдаа.

Баатарлиг зүрхэтэй
байһандань.
Баяр хүргеө милиционер.

Улаан-Үдын 37-дохи һургуулиин 7-дохи классай һурагша.

З. ЦЫБИКДОРЖИЕВАЙ зураг.

«БИ ДЭЛХЭЙЕ ХАРАНАБ»

Хүүгэдэй зурагуудай уласхоорондын III конкурс

Фашис Германиие дараһанһаа хойшо 30 жэлэй ойдо зорюулагдаһан, хүүгэдэй зурагуудай «Би дэлхэйе харанаб» гэһэн уласхоорондын конкурс үнгэргэхэ тухай ВЛКСМ-эй Центральна Комитет тогтоол гаргаба.

Энэ конкурс, тэрэнэй выставкэ хадаа совет болон ондоо оронуудай үхибүүдэй хоорондохи хани барисаанай бэхижэхэ, интернациональна хүмүүжүүлгын һайжарха, гоё һайханиие ойлгуулха хэрэгтэ ехэ нүлөө үзүүлхэ болоно. Табанаһанһаа арбан зургаа хүрэтэр наһатай үхибүүд энэ конкурсдо хабаадалсаха эрхэтэй. Хабаадагша бүхэн уһан шэрээр (акварель, гуаш), тоһон шэрээр, үнгэтэ карандашаар болон бусад аргаар бүтээгдэһэн 10 зураг хүрэтэр эльгээхэ болоно.

Үхибүүдэй интернациональна хани барисаан, эб найрамдалай түлөө тэмсэл, һургуули, гэр бүлэ, хото хүдөөгэй ажабайдал, ехэ хүнүүдтэ үхибүүдэй туһаламжа, байгаалиие хамгаалга, түрэл хизаараараа аяншалга, элдэб наадан, национальна һайндэр, ёһо заншалнууд — тус конкурсдо хабаадагшадай зурагуудай темэнүүд болохо зэргэтэй.

Мэдээжэ уран зураашад, искусство шэнжэлэгшэд, уран зурагай кружогой хүтэлбэрилэгшэд, зурагай багшанар, социалис оронуудай хүүгэдэй газетэнүүдэй редакцинуудай түлөөлэгшэд энэ уласхоорондын конкурсын жюридэ орохо байна.

Конкурсын выставкэдэ хабаадагшад бултадаа диплом, каталог, дурасхаалта тэмдэгүүдээр шагнагдаха.

УРДАНАЙ ДУУНУУД

Хайрангамнай

Хүжэл мүнгэн Хайрангамнай
Хүжын утаагаар манардаг юм.
Хөөрүү борымни түргэндэнь гээ
Хүбшын шулуун сасардаг юм.
Хүндэтэй нүхэрэймни холохондонь
Хүринхэн зүрхэмни гажардаг юм.

Сагаан мүнгэн Хайрангамнай
Сангай утаагаар манардаг юм.
Сайбархан борымни түргэндэнь гээ
Сахюурхан шулууниинь сасардаг юм.
Сайнхан нүхэрэймни холохондонь
Санаанхан зүрхэмни гажардаг юм.

Алтан мүнгэн Хайрангамнай
Арсынгаа утаагаар манардаг юм...
Ардагхан борымни түргэндэнь гээ
Арынь шулуун сасардаг юм.
Аляалсан нүхэрэймни холохондонь
Алагхан зүрхэмни гажардаг юм.

Басаганай дуун

Долоонхон эхитэй Бэлэртэмнай
Домтойхон уһатай аршаан юм.
Дойбодхон хээтэй пулаадымни
Дуралсан гансамни хайралсан юм.

Найманхан эхитэй Бэлэртэмнай
Нангинхан уһатай аршаан юм.
Набшахан хээтэй пулаадымни
Найдалсан гансамни хайралсан юм.

Худа урагуудай дуун

Зоомолхон модон сэргэдэтнэй
Загалхан улаамнай сойгоотой.
Забаяа сайхан хүндэдэтнай
Замаа төөрин сууналди.

Зандан модон сэргэдэтнай
Жороотой улаамнай сойгоотой.
Забаяа сайхан хүндэдэтнай
Жэгэндээрэн булта сууналди.

ШОГ ДУУН

Тарган, тарган буурални
Талаяа дамжан зурагас гээ.
Таршнна Сэрэнэй Ламбуунай
Табанай хашамир һэлгүүлээ.

Заһамал, заһамал буурални
Заадан, заадан зурагас гээ.
Армнин таршина Сэрэмнай
Арбанай хашамир һэлгүүлээ.

Д-Н. ХАЛХАРОВАЙ суглуулбариһаа.

«СПОРТЛОТОГОЙ», «СПОРТЛОТО-2-ой» ТИРАЖ

«Спортлотогой», «Спортлото-2-ой» октябриин 10-да Москвада үнгэргэгдэһэн 28-дахи тиражай дүнгүүд иимэ:

«Спортлото»: 6 (баскетбол), 12 (уһанай-моторно спорт), 16 (гимнастика), 41 (теннис), 46 (хоккей), 47 (бүмбэгэтэй хоккей);

«Спортлото-2»: 18 (городки), 25 (сана-трамплин), 29 (парашютна спорт), 32 (уһа руу һүрэлгэ), 44 (гоё һайханаар халтиралга), 45 (футбол).

(ТАСС).

АХАДА МҮНДЭЛҺЭН ТААБАРИНУУД

Энэ жэлэй август һарада Ахын аймагаар ябажа ерээб. Ехэнхинь Орлигто байгааб. Хүдөөгөөр ябаха гэхэдэм, «хура бороотой байна, уһан ехэ, харгы бэрхэтэй» гэжэ ахынхид хэлээ һэн. Нютагай хүнүүд мэдээ бээз гэжэ һанаад, мүртэй ябаагүйб. Миин Сэнсэ, Жаханаа гэжэ газарнуудаар ябааб. Тиихэдэ хүнүүдэй олонхинь нютагһаа холуур, хада һарьдагаар малаа адуулжа, холын жалга голоор үбһэндэ гарашаһан байгаа. Тиигэбэшье Орлигой үбгэд, хүгшэдтэй уулзажа, Ахын түүхэ, үльгэр домог, онтохо, таабари, оньһон, хошоо холбоо үгэнүүд тухай хүүнэн зугаалжа, урдань дуулдаагүй һонирхолтой һонин зүйлнүүдые бэшэжэ абааб. Үнинэй танил нүхэдтэйгөө уулзааб, олон хүнүүдтэй танилсааб.

Эгээл түрүүн дүшөөд жэлэй саана танилсаһан Муулай (Дэмбэрэл Арданович) Мунконов гэжэ үбгэнтэй уулзааб. Энэ үбгэн тухай «Саянай Дерсу Узала» гэжэ дэмы хэлсэдэггүй. Мүнөө үндэр наһатай үбгэн пенсидэ байна. Харьялаата дошхон Аха голой эрье дээрэ гэр бариад, Дари Шарлаевна гэжэ һамгантайгаа ажаһууна. Энэ үбгэн тухай тусхай очерк бэшэхэб.

Энэ тэрые хөөрэлдөөд, хоёрдохи үдэртөө үльгэр, онтохо, таабари гэхэ мэтые сээжын оёорһоо бусалгаабди. Уншагшадта дурадхаһан таабаринуудай олонхиие Дэмбэрэл Арданович Дари Шарлаевна хоёр хэлэжэ үгөө һэн. Бэшэ таабаринуудыень Аха голой эрьеэр хахуулидажа ябаһан үхибүүд хөөрэжэ үгэһэн юм.

Манай аймагай һуурин нютагуудаар онтохошо, таабариша үбгэд, хүгшэд олон байха гэжэ «Малшан» газетын редактор Климентий Дашеевич Тулуев хэлээ бэлэй. Энэньшье зүб. Аймагай газетын хуудаһануудта аман зохёолой һайн һайн зүйлнүүдые саг үргэлжэ толилжо байдагынь илангаяа һайшаалтай. Ушар юуб гэхэдэ, ургажа ябаһан залуу үетэн буряад - арадайнгаа ёһо заншалые, үеһөө үедэ дамжажа ерэһэн аман зохёолойнь дээжэнүүдые мэдэхэ бшуу.

Уншагшадай анхаралда Ахада хэлсэдэг таабаринуудые дурадханабди.

Сал буурал баабайтай,
Санаа тэбшэн хүбүүтэй,
Бин үгыгөө гайхуулһан
Бэрхэ хара басагатай,
Нарай нилха нибиитэй.
(Жэлэй дүрбэн саг).

Үндэр дээрэһээ
Мүндэр бууба.
(Тэмээнэй шабааһан).

Сайлаг сагаан һарьдагта
Саһан, бороошье
тогтодоггүй.
(Үхэрэй эбэр).

Халхалхан һинхэ,
Бүлхэлхэн танха.
(Шүүдэр).

Хадын орой дээрэ
Хаахай маахай хоёр.
(Мориной шэхэн).

Эбэр ехэтэй
Эрхитэ хаан,
Һахал ехэтэй
Һархита хаан.
(Ухана).

Яг тэмээн
Яһан һэлмэтэй.
(Ямаанай толгой).

Дардааг үбгэн
Далан дабхар хармаантай.
(Һархинсаг.)

Далай ламын ном бэшэ
аад,
Далан дабхар хуудаһатай.
(Һархинсаг.)

Ноёдой хүбүүд
Ногоон торгон тэрлигтэй,
Хаадай хүбүүд
Хара торгон тэрлигтэй.
(Һүлһэн, эльгэн).

Эрхыһээ бага бэетэй,
Эрхим дүрбэн нэрэтэй.
(Шагай).

Альганай шэнээн арһан
Ара үбэргүй нооһотой.
(Үхэрэй шэхэн).

Энги дээгүүр
Элеэ наадан,
Эгэшэ дүүхэйн
Эхир наадан,
Торгон занья
Тоглоо наадан,
Утаһан бүһэ
Зангилаа наадан.
(Загаһа барюха).

Үбэлынь ургаад,
Намартаа хагдардаг.
(Бугын эбэр).

Һухай һарлагые
Һургажа абахагүй,
Һур ташуурые
Барижа болохогүй.
(Шоно, нохой)

Наран доогуур гүйдэг
хүүхэн,
Нарин хуураа татадаг
хүүхэн,
Һара доогуур гүйдэг
хүүхэн,
Һайхан хуураа татадаг
хүүхэн.
(Галуун).

Тээ тэндэ нютагтай,
Тэмээн халюун зүһэтэй,
Уйлан буйлан дуутай,
Улсар сэхир нюдэтэй.
(Бүргэд).

Эльгэн улаан байсада
Эрбэд жэрбэд хүбүүлээ,
Үбгэн сагаан баабайтай,
Юбуу сагаан басагатай.
(Хүша, һамар).

Ганса модонһоо
Гал гаража,
Галсанай газаа
Гай болобо.
(Буудаха).

Морин толгой,
Модон һүүл.
(Һүхэ, тэрэнэй эшэ).

Д. МАДАСОН.